List za koristi delavskega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo.

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju ki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljenega spodaj ali na ovitku. Ako je številka . . (460) tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo, ponovite jo takoj.

ŠTEV. (NO.) 459. SLOVENSKO GLASILO JUGOSLOV. SOCIALISTIČNE ZVEZE. CHICAGO, ILL., DNE 27. JUNIJA, (JUNE) 1916. LETO (VOL.) XI.

SITUACIJA V MEHIKI.

BITKA PRI CARRIZALU.

Pri Carrizalu v severni Mehiki je prišlo dne 21. junija do spopada med ameriškim in mehiškim vladnim vojaštvom. Na obeh straneh so bili mrtvi in ranjeni. Vrhutega so Mehikanci vjeli več ameriških vojakov in so jih zaprli v ječo.

Koliko znašajo izgube na eni in na drugi strani, se še danes ne ve natančno. Niti način, kako je prišlo do bitke, ni popolnoma jasen. Ne da ne bi bilo poročil; preveč jih je, in ker se v eni ali drugi točki vsa razlikujejo, bi bilo treba proroškega daru, da bi človek, ki ni bil sam udeležen, ugani pravo resnico. Kdor pa je bil udeležen in ni poginil, je bil pa toliko zaposlen s svojimi nalogami in brigami in privezan v svojem ožjem krogu, da ni imel popolnega pregleda. In kdor je mogel kaj videti, je gledal z ameriškimi očmi, če je bil Amerikanec, in z mehiškimi, če je bil Mehikanec.

Tako imamo poročila, ki nam povsem jasno dokazujejo, da so Američani zakrivili spopad. In poročila imamo, ki nedvomno konstatirajo, da so Mehikanci povzročili boj.

Tako se sedaj tudi obe vladi igrata žogo: Z one strani meje se meče očitanje sem, od te strani Rio Grande se baca očitanje tja. In čimbolj se na t anačin izraža, da je bila krivda da obeh straneh, tembolj se zdi, da postaja vojna neizogibna.

Prvo poročilo o krvavem dogodku je prišlo od mehiške strani, od generala Franciska Gonzalesa, in se je glasilo:

"Ko je general Gomez izvedel o navzočnosti ameriških čet v bližini Carrizala, je takoj poslal k ameriškemu poveljniku sla s pozivom, naj opusti taborišče. Ker se ameriške čete niso ozirale na ta poziv, je poslal drugega sla, na katerega so Američani, ko je oddal poziv, streljali. Američani so potem takoj napredovali in napadli oddelek generala Gomeza. Vsi ujetniki priznavajo, da zadene krivda ameriškega poveljnika, ker je ukazal napad. Vjetniki so bili z navadno zaščito odpravljeni v mesto Chihuahua."

General Gonzales pravi, da je sam dobil to poročilo od podpolkovnika Rivasa, ki je prevzel poveljništvo, ko je padel general Feliks Gomez.

Dne 23. je prišel iz San Antonio, Texas, sledeči telegram:

Dve četi 10. konjeniškega polka, ki sta šteli približno 125 mož pod poveljništvom stotnika Charles T. Boyda, sta bili dne 21. junija od me- Charles T. Boyda, sta bili dne 21. junija od Me- Carrizalu napadena. Po krvavem boju se jih je po poročilu generala Pershinga le sedem rešilo. Posameznosti niso znane."

SKAVTOVA POVEST.

Potem je prišlo poročilo iz mesta Chihuahua. Mormonski skavt Leon H. Spillsbury, katerega je bil najel general Pershing in ki je sedaj vjet, opisuje spopad pri Carrizalu naslednje:

"Iz Casas Grandes smo odšli v nedeljo zjutraj in do Carrizala smo dospeli v sredo zjutraj. Stotnik Boyd, poveljnik čete, je poslal takoj sla k vaškemu županu z naznanilom, da smo na poti v Villa Ahumada. Jahal sem na čelu čete s stotnikoma Boyd in Morey in z lajtnantom Adair. Čakati smo morali nekaj časa, preden je prišel podpolkovnik Rivas in svaril Boyda, češ naj se rajši vrne. Stotnik mu je razložil, da zasledujemo bandite, o katerih smo slišali, da so napadli Santo Domingo, in zamorskega dezerterja, ki je baje pobegnil v Villa Ahumada.

"Nato je odgovoril Rivas, da bomo morali iti čez trupla Mehičanov, če hočemo nadaljevati svojo pot, in je pozval Boyda, naj rajši ne govori o stvari. Obrnil se je in odjahal, da naznani uspeh svojega razgovora svojemu predpostavljenemu. General Gomez je poslal novega sla s pozivom, da naj pridejo ameriški častniki v vas na parado. Ko je Boyd to odklonil, je prijaha Gomez sam in zahteval, naj se takoj vrnemo, ker ima od svojih predpostavljenih nalog, da naj z ameriškim vojaštvom niti ne razpravlja. Stotnik Boyd mu ni odgovoril nič druzega kakor "All right."

"Stotnik Boyd je ukazal, da se jaha dalje, kar je skavt odsvetoval, češ da pride gotovo do usodepolnega spopada. Boyd je bil pa prepričan, da Mehikanci le navidez groze.

"V par minutah se je razvila bitka, v kateri sta padla stotnik Boyd in lajtnant Adair smrtno ranjena. Tudi stotnik Morey je bil ranjen v roko, in med vojaki je nastala zmeda. Vojaki, ki so držali konje, katere so bili konjeniki razjahali, so zbežali in zapustili 17 vojakov in skavta na bojišču; ta peščica se ni mogla braniti zoper večjo silo. Na bojišču smo videli trupla Boyda, Adaira in najmanje enajstih zamorskih vojakov — pravi Spillsbury.

STOTNIKOVO POROČILO.

V nedeljo je prišlo prvo poročilo, ki ima uraden značaj. Prinesli so ga trije vojaki od stotnika Moreya, ki je ostal ranjen na bojišču, v glavni stan generala Funstona v San Antonio, Tex. — To pismo se glasi:

"Carrizal, Mexico, 21. junija 1916 ob 9:15 dopoldne. Poveljujočemu častniku v Ojo Frederico. — Moja četa je dospela o Ojo Santo Domingo 20. junija ob 5:30 popoldne. Srečali smo četo C. pod stotnikom Boydem. Prišel sem pod poveljstvo stotnika Boyda in odmarširal s svojo četo zadaj proti Carrizalu ob 4:14 zjutraj. Dospeli smo na odprto polje jugovzhodno od mesta ob 6:30 zjutraj.

"Stotnik Boyd je poslal vest z zahtevo, da se mu dovoli prehod skozi mesto. To se je odklonilo. Odgovor je bil, da gremo lahko proti severu, ali ne proti vzhodu. Stotnik Boyd je dejal, da je na poti v Ahumado.

"Govoril je s Carranzovim poveljnikom. General Gomez je poslal pisano sporočilo, da naj pride stotnik Boyd s svojimi ljudmi v mesto na konferenco.

"Stotnik Boyd se je bal zasede.

"Imel je vtisk, da bodo Mehikanci bežali, čim ustrelimo.

"Formirali smo se za napad z namenom, da napredujemo do linije, katero je držalo okrog 120 Mehikancev na kraju mesta. Formirali smo četo C na levi v strelsko črto, oddelek čete K desno od linije, drug oddelek čete K na skrajni desni, nekoliko pridržan nazaj.

"Ko smo bili okrog 300 jardov blizu, so Mehikanci začeli streljati, in sicer silno, preden smo oddali le en strel. Potem smo otvorili strelbo. Oni niso bežali. Da se okrajša posel, smo se po eni uri streljanja, ko sta obe četi napredovali, četa C proti poziciji mehiške strojne puške, četa K polagoma obkrožajoča levo krilo, pripravili na desni za napad od strani. Skupina Mehikancev je prišla iz mesta nam za hrbet in pognala naše razjahane konje v dir.

"Okrog 9. je oddelek čete K, ki je bil na naši desni, padel nazaj. Seržant je dejal, da ni bilo mogoče obstati tam. Oba oddelka sta se umaknila za približno 1000 jardov proti zapadu, in potem je bilo to moštvo skupaj z nekaterimi vojaki čete C, ki so bili tam, razpršeni.

"Bil sem lahko ranjen. Stotnik Boyd je bil ubit, kakor mi je pravil neki vojak. Ničesar ni bilo videti o lajtnantu Adairu, odkar se je pričela bitka, mi je pravil neki vojak.

"Skrit sem v jami 2000 jardov od bojišča; pri meni je drug ranjenec in trije vojaki.

Morey, stotnik."

Izjave vjetnikov.

Skoraj sočasno s tem poročilom prihaja iz Chihuahua City telegram, da sta dva izmed vjetih ameriških vojakov podpisala izjavo, ki se strinja z izpovedbami skavta Spillsburyja in odvezuje Mehikance krivde za bitko.

MEHIŠKA NOTA.

Medtem, ko vsa ta poročila ne podajo popolne jasnosti, se izmenjujejo med Mehiko in Washingtonom diplomatične note.

Mehiška vlada je še tisti dan po posredovanju svojega poslanika Arredonda poslala ameriški vladi sledečo noto:

"Prosim, naznite državnemu oddelku, da se je izvršila danes, 21. junija pri Carrizalu blizu Villa Ahumada, Chihuahua, med ameriško četo, ki je štela približno 200 mož, in oddelkom vojaštva naše vlade bitka, v kateri je bil ubit general Feliks Gomez in več naših vojakov. Američani so imeli več izgub in 17 Američanov je vjetih.

"Po izjavi tolmača, ki je služil Američanom za vodnika, je poveljnik ameriških čet kriv spopada.

"Prosim, govorite primerno z državnim oddelkom in recite državnemu tajniku, da naša vlada težko razume, zakaj bi ameriške čete, ki so bile prizadete v bitki, imele biti pri Carrizalu, točki na mehiški centralni železnici, ki je zelo oddaljena od Ciudad Juarez in precej daleč od točke, ki velja za oporišče ostalih ameriških čet, ki so prišle pri Columbusu v Mehiko."

AMERIŠKI ULTIMATUM.

V soboto je poslanik Arredondo izročil ameriški vladi drugo noto, na katero je ta odgovorila v nedeljo z noto, poslano James Linn Rodgersu, posebnemu zastopniku ameriške vlade v Mexico City.

Ta nota, ki jo označuje časopisje za ultimatum, se glasi:

"Mr. Arredondo je včeraj izročil tej vladi sledeče sporočilo:

"Nalog imam od svoje vlade, naj naznanim Vaši ekscelenci z ozirom na dogodek pri Carrizalu, da je dal šef eksekutive po mehiškem vojnem oddelku nalog generalu Jacinto B. Trevisu, naj ne dovoli ameriškim silam generala Pershinga prodirati dalje proti jugu ali se gibati proti vzhodu ali zapadu od onih točk, kjer so sedaj, in naj se tudi upre novim prestopom ameriškega vojaštva na mehiška tla.

"Te naloge je general Trevino naznanil generalu Pershingu, ki je potrdil sprejem teh obvestil. Dne 21. t. m. se je, kakor je znano Vaši ekscelenci, pomikala ameriška četa kljub navedenim ukazom vzhodno prav daleč od svojega oporišča, ter je bila angažirana od mehiških čet pri Carrizalu v državi Chihuahua. Posledica tega spopada je bila, da je mnogo mož na obeh straneh mrtvih in ranjenih, sedemnajst ameriških vojakov pa vjetih."

Izročite ministru za zunanje zadeve mehiške de facto vlade sledeče:

"Vlada Zedinjenih držav si ne more naznanila, katero je Mr. Arredondo izročil dne 24. junija državnemu tajniku Zed. držav, razložiti drugače, kakor da se z njim priznava namenoma sovražna akcija proti silam Zedinjenih držav, ki so sedaj v Mehiki, in nadaljni namen, da se brez provokacije napadejo, kadarkoli bi se genile s svojih sedanjih pozicij pri zasledovanju nalog, zaradi katerih so bile poslane tja, kljub temu, da ne obsegajo te naloge nobenega neprijaznega namena proti vladi in proti narodu v Mehiki, ampak imajo nasprotno edini smoter, da podpro vlado v zaščito sebe ter naroda in teritorija Zedinjenih držav zoper neodgovorne in insurgentne bande rebelskih maroderjev.

"Zatorej imam od svoje vlade nalog, naj zahtevam, da se takoj izpuste vjetniki, ki so bili zajeti v spopadu pri Carrizalu in vrne vsa lastnina Zedinjenih držav, kar je bilo vzete z njimi; naznanim naj Vam, da pričakuje vlada Zedinjenih držav čimprejšnjo izjavo Vaše vlade, kako želi, da naj vlada Zedinjenih držav razume njene namene; vlada Zedinjenih držav tudi pričakuje, da se ji naznani ta izjava po običajnih diplomatičnih potih, ne pa potom podrejenih vojaških poveljnikov."

ODPRTA POT.

Kadar se pošiljajo note, ki jih more javnost smatrati za ultimatum, je položaj nedvomno resen. Wilsonova zadnja nota sicer ne določa nobenega časa, v katerem pričakuje Carranzov odgovor; sicer ima pa res precej podobnosti z ultimatumom. Kljub temu in dasi je vse meščansko časopisje res označenje za ultimatum, je mi ne bi tako ocenili; zahteva, da se izpuste ameriški vjetniki, res ni tako velika reč, da bi morala zaradi nje na vsak način izbruhniti vojna, in tistih par pušk in patron, ki so prišle Mehikancem v roke, ni vredno navadnega pretepa, kaj še le vojne.

Drugo, kar obsega Wilsonova nota, je vprašanje, na katero je treba odgovora, ne pa streljanja. Seveda vprašuje ameriška vlada nekaj, na kar je Carranza že naprej odgovoril, ko je dejal, da naj ne gredo ameriške čete ne proti jugu, ne proti vzhodu, ne proti zapadu. Ali če hoče Wilson od Carranze, naj mu pojasni namen svojega postopanja, je to vendar le vprašanje. In tudi če dobi Wilson odgovor, ki mu ne bi zadoščal, ni to nikakršen razlog, da morajo zagrmeti topovi. Odgovoru Carranze lahko sledi Wilsonov odgovor; in če se je s pisanimi notami težko sporazumeti, bi tudi jezik lahko pomagal. Ne vemo, zakaj ne bi bilo n. pr. mogoče, da bi se kjerkoli sešla Wilson in Carranza, pa se pomenila.

Vemo sicer, da to ni navadno diplomatično občevanje. Toda diplomatična pravila so formalnost ki je dobra, dokler dobro služi dobremu namenu, ki je pa brez pomena, če ne pomaga doseči cilj, ali pa še celo ovira to. Vojna pa ni formalnost, in če je treba razbiti nekoliko diplomatičnih oblik, da se prepreči taka katastrofa, ni škoda, če se res razbijejo.

Na vsak način je Wilsonova nota taka reč, da omogoča razpravljanje, če ne tiči v njej noben drug namen, kakor tisti, ki se lahko čita. In dokler je mogoče razpravljati, se ni treba klati. Dokler je pot odprta za pogajanja in sporazum, ni ultimatuma.

TEŽAVE POLOŽAJA.

Ako bi bila na obeh straneh resna dobra volja, da se ohrani mir, bi se ta namen lahko dosegel, kljub temu, da so težave, ki jih ni mogoče prezreti. Položaj je skrajno abnormalen in strune so silno napete. Roparski napadi čez mejo niso vsakdanji dogodki; vojaške ekspedicije v tujo deželo v mirnem času pa tudi niso normalne. Hujskači so na delu na obeh straneh meje. Nezaupanje je vzajemno.

In kri je tekla. To posebno povečava težave. Kri razburja; strasti se razvnemajo in ovirajo razum.

Toda vse to bi se lahko premagalo, če bi bila na obeh straneh dobra volja. Največja nevarnost pa tiči ravno v tem, da ni te dobre volje, vsaj dovolj ne, ampak da je na obeh straneh preveč nagnenja za vojno.

To ni misliti tako, kakor da žele Američani sploh vojno in da jo žele vsi Mehičani. Ampak v vsaki izmed obeh dežel je manjšina, ki jo želi od vsega srca in v vsaki deželi je množica, ki si da take želje vcepljati. V obeh deželah nahajajo hujskači hvaležna tla. Tukaj in tamkaj si dajejo mase dopovedati, da je vojna neizogibna; tukaj in tamkaj verjamejo, da je vojna s takim nasprotnikom šala.

Američani vidijo, da so Zedinjene države velike, pa se jim zdi, da bi lahko kar igraje strle takega pritlikavca, kakršen se jim zdi Mehiko. Onkraj Rio Grande vedo, da se tepo že leta in leta, pa se smatrajo za rojene in izurjene bojevnike, dočim je "gringo" v njihovih očeh le kramar.

Tukaj se zanašajo na ameriško znanje, na inteligenco, na tehniko. Tamkaj si pripovedujejo, da je ves Texas v revoluciji in da odpade v najkrajšem času Californija in New Mexico od Zedinjenih držav.

To so očitne težave. Razun njih so pa še take, ki jih ni mogoče videti s prostim očesom. Namigavalo se je, da rujejo v Mehiki tuji vplivi; a kakor ne more najbrže nihče dokazati take trditve, tako je tudi ne more nihče s popolnim prepričanjem zatajiti. Kakor najdejo ameriški kapitalistični interesi pot čez mejo, tako poizkušajo tudi drugi imperialistični in militaristični interesi svojo srečo v Mehiki. In če je kaj takega vmes, je situacija še bolj komplicirana.

VOJNA JE NEZMISELNA — MIR JE MOGOČ.

Kljub temu ni ničesar, kar bi se moglo smatrati za absolutno zapreko miru. Nasprotno: Hladnokrvno presojanje situacije kaže, da bi bila ta vojna za obe strani velikanska norost.

Krvava igra je lahko v interesu posameznih ameriških kapitalistov. Da je tukaj skupina dolarskih magnatov, ki hrepeni po velikem spopadu, se spozna iz kapitalističnega časopisja.

Vojna bi morda ustrezala političnim interesom posameznih osebnosti in strank. V jeseni so volitve in agitacija se poslužuje vsakega sredstva, od katerega pričakuje ugoden rezultat.

Vojna bi se lahko vjemala z interesi Carranzove vlade, ki do današnjega dne še ni tako utrjena, da se ji ne bi bilo treba bati nobene opozicije in revolucije.

Toda vojna ni ne v interesu Amerike, ne v interesu Mehike. Ne eni ne drugi strani ne more prinesti takega rezultata, ki bi bil vreden materijalnih in krvnih žrtev, o katerih si menda niso na jasnem ne tukaj ne tam.

In vendar ne bi bilo treba nalagati možganom nemogočega dela, da bi si vsaj tisti, ki niso popolnoma nevedni, napravili nekoliko pojma, kaj bi pomenila taka vojna.

Amerika nima nemške armade. Ali zato je vendar blazna misel, da bi jo Mehikanci premagali in ji vzeli nekoliko držav. Če bi se pokazala taka možnost, bi se napele ameriške moči do skrajnosti, žrtve bi se pomnožile, postoterile, ali uspeha, na katerega mislijo mehiški sanjači, ne bi bilo.

Mehiko nima Kruppa in Škode in Zeppelina; ali da bi mogla Amerika kar odpreti usta in jo pogoltniti, je nevarno nezdrava misel. Če bi postalo resno, bi bil skoraj vsak Mehikanec bojevnik in boj bi se vodil s strastjo, kakršno je bilo opaziti morda le v Srbiji. Mehiko je pa le nekoliko večja dežela od Srbije, in priroda je tam ustvarila ovire, ki se ne dajo odpihniti.

Zedinjenim državam bi taka vojna naložila ogromna bremena; ne glede na krvne žrtve bi šli izdatki v miljarde. Mehiko pa nima ničesar razun dolgov; kdo bi povrnil Ameriki le denar, ki bi ga potrošila za tako pustolovščino?

Mehiko ima povsem neurejene finance. V vojni bi pa moralo napeti svojo materijalno moč do skrajnosti. Naravno je, da bi se upiralo z vsemi silami, a čimbolj bi se upiralo, tembolj bi se vojna podaljšala in tembolj bi se dežela izčrpavala. Če prihajajo evropske dežele vsled svoje vojne v nevaren finančen položaj, je skoraj neizogibno, da bi Mehiko bankrotiralo.

Nobena izmed obeh dežel ne najde od vojne rezultata, ki bi poplačal le del izgub in žrtev.

Niti aneksija Mehike ne bi imela zmisla za Ameriko. Posamezni kapitalisti gredo pač za tem. Oni gledajo na mehiške rudnike, petrolejske vire, gozdove, železnice. Ali Amerika ne bi imela dobička, ki bi ji nadomestil žrtve. Amerika bi morala prevzeti mehiške dolgove; in ti niso majhni. Amerika bi morala v anektirani deželi leta in leta vzdrževati veliko okupacijsko armado — na svoje stroške. Amerika bi morala nanovo sezidati mesta in vasi, ki bi jih porušila in požgala v vojni — zopet na svoje stroške.

Amerika bi s tako aneksijo pridobila ogromno maso gospodarsko, vsled tega tudi kulturno in politično zaostalega ljudstva. Nabavila bi si težko cokljo in ustavila svoj lastni razvoj.

To, kar se zdi kapitalističnim grabežljivcem najvišji cilj, ni nikakršen cilj za Ameriko.

Čemu torej vojne? Ameriškemu narodu ne more koristiti, mehiškemu narodu ne more koristiti, obema mora strahovito škodovati. Čemu torej?

Nespametnih razlogov za take vojne je, kakor smo videli, dovolj. Pametnega ni ne enega. Če bi bila torej na obeh straneh resna volja, da se prepreči vojna, pride obema pamet na pomoč in jima pomaga ohraniti mir.

Vprašanje je le: Ali je volja resna in dobra?

Švicarski zvezni konzular Schultness je naznanil v parlamentu, da zahteva nemška vlada v posebni noti, da naj švicarska vlada dovoli izvoz hrane, katero so nemški agentje kupili od švicarskih poljedelcev in živinorejcev. Ako švicarska vlada ne ugodi Nemčiji, bo nemška vlada prepovedala izvažati premog v Švico, kakor tudi drug materijal, katerega neobhodno potrebujejo za domačo industrijo. Švicarska vlada je odgovorila, da se bo odločila v par dneh. Obenem je pa tudi poslala v Pariz delegacijo, ki bo imela nalogo posvetovati se z zavezniškimi diplomati glede tega.

Ali je v naših časih popolna nevtralnost še mogoča?

Časnikarska predrznost.

V sedanjem vojnem času imajo tudi najnevtralnejši žurnalisti silne težave, če hočejo potovati po Evropi in pri tem kaj videti. Že v balkanski vojni so izdala vojna poveljništva ukrepe, ki so časnikarjem onemogočili, da bi s svojimi očmi videli, kaj se godi; veseli so morali biti, če so videli vsaj nekaj tega, kar se je zgodilo. V pravem pomenu besede ni nihče prišel "na fronto", tako namreč, da bi bil mogel s svojimi očmi opazovati boje, preden je bilo vse končano ali pa vsaj odločeno. Tudi važnejših pripravljalnih gibanj niso mogli opazovati.

Generalni štabi so zelo uljudno, a tudi zelo odločno skrbeli za "varnost" poročevalcev; kadar so vojaki marširali iz kasarne, so jih smeli videti; kadar je bila kakšna bitka končana, so si smeli ogledati bojišče; ko je Odrin padel, so smeli priti iz Sofije in Plovdiva. Sicer so bili pa oficirji generalnega štaba tako "prijazni", da so jim sami dajali "potrebna" poročila, to se pravi tista, ki so se poveljnikom zdela umestna.

Vojno vodstvo se je pač spomnilo, da ne drži brzojavna zveza le z Balkana na Dunaj ali v Pariz, ampak tudi z Dunaja ali iz Pariza v Carigrad. Kar poroča danes "Neue Freie Presse" ali "Figaro", se danes tudi v Ameriki lahko zve; kaj se ne bi na Turškem! Da ne zve sovražnik novic, jih torej tudi prijatelj ni smel izvedeti.

No, časnikar mora biti iznajdljiv. Tako je n. pr. poročevalec dunajske krščansko socialne "Reichspost" vsak čas poročal kaj zanimivega; opisaval je cele bitke kot očitna priča; zavezniki so pa to mirno trpeli in se smehljali, češ da jim ta "natančna" poročila ne škodujejo. Le ostali časnikarji so ob priliki podali izjavo, da so bila vsa tista poročila izmišljena od prve do zadnje črke in se opisi bojev niti geografično niso vjemali.

To je ena vrsta časnikarske predrznosti, ki pa ni mnogo vredna. Na drugačen način je bil drzen poročevalec petrograjskega "kadetskega" lista "Rječ," ki je lani potoval po Nemčiji in Avstriji. Če ima ameriški ali švicarski žurnalist tisoč težav in križev, ako hoče potovati po teh deželah, je umevno, da jih ima ruski še več. Naš dopisnik je poizkusil svojo srečo s ponarejenimi potnimi list. Z ruskim pasportom seveda ne bi bil nikdar prišel čez mejo; s falsificiranim je bil v večni nevarnosti, da ga pograbijo in ustrele kot špiona. Njegovi doživljaji spominjajo človeka nehoté na Jules Vernove reporterje.

O prehodu nemške meje pripoveduje v "Rječi" sledeče:

Prišedši čez mejo sem naletel na nemško stražo, ki me je prijela in odpeljala v tabor. Častnikom sem pravil, da sem iz nevtralno dežele.

Ne da bi rekel besedo, je poročnik prinesel stotniku seznam vseh krajev na svetu. Da je bila tista knjiga omenjeni seznam, sem takoj vedel, ko sem jo zagledal, kajti videl sem jo že nekoč poprej.

Torej, vi pravite, da ste več let živeli v mestu N., me je vprašal stotnik. — Ali mi morete povedati, kje ste stanovali?

Imenoval sem mu številko in ulico, ki je sicer eksistirala v N., toda jaz nisem nikdar tam stanoval.

— Gotovo tudi veste, kje je ulica K.? Povejte mi, kako se imenuje oni trg, ki je na koncu te ulice, me je nadalje vprašal stotnik.

Odgovoril sem mu dobro, ker mi je bilo mesto N. precej znano. Vprašal me je še več reči. Povedati sem mu moral, kje približno je poštno poslopje, ta ali ona palača, gledišče, spomeniki itd.

Odgovarjal sem izvrstno.

— Vi pravite, da ste živeli v . . . . . ; — — stavka ni končal, ker me je hotel skušati; mislil je, da se bom mogoče kaj zagovoril.

Ponovil sem ime dotičnega mesta, ki se nahaja v mali nevtralni deželi, ter sem se mu nekoliko nasmejal; češ, kaj me boš izkušal!

—Zdaj pojdite z menoj! mi je rekel poročnik in sledil sem mu v neko sobo, ki bi bila prej zaslužila ime luknje, kajti niti toliko ni bila velika, da bi se mogel neovirano obračati.

— Bodite tako prijazni in se slecite, toda predvsem Vas prosim, da mi izročite svoje čevlje, — mi je rekel poročnik in pazil na vsako mojo kretnjo.

Sezul sem čevlje; poročnik jih je vzel in izročil vojaku, ki je stal pri vratih.

—Ne bojte se za škornje. Pač jih bomo razdrli, toda nazaj boste dobili ravno take, mogoče še v boljšem stanju, — me je tolažil, ko sem zanalašč nekako žalostno gledal za čevlji.

Popolnoma nič se nisem zoperstavljal, temveč sem slekel vso obleko. Vse moje telo, od las do pet, so natančno pregledali s pomočjo elektrike, kajti mogoče bi bilo, da bi imel kaj napisanega na koži. Vso mojo obleko so razparali in jo dali nato krojaču, da jo je spet skupaj sešil. Vse, kar so našli v žepih, so natančno preiskali. Mislim, da mi ni treba omeniti, da nisem imel pri sebi nikakršnih pisem, knjig ali kaj sličnega.

Poročnik je vzet povečevalno steklo in natančno pregledal moj potni list. Nato je vzel še uro in preiskal ves mehanizem in sestav. Ko je videl, da je ura švicarskega izdelka, mi jo je vrnil in vzel moje pero (fountain pen), od katerega se nikdar ne ločim. Iz peresa je izlil vse črnilo in v odprtino nalahno suval z neko dolgo iglo.

Vprašal sem ga, zakaj to dela, češ, saj tam notri vendar ni mogoče ničesar skriti.

— Ali še niste nikoli videli manjhnih stvari kot prstane, križke in različne druge okaske, ki imajo v sredi malo steklo, v katerem se, ako se obrne proti luči, vidijo različne podobe? me je vprašal v odgovor. — Vi bi lahko imeli tukaj notri kak dokument v zmanjšani obliki. Ali ne?

Priznati sem mu moral, da ima prav.

Med delom me je vedno izpraševal to in ono in se delal, kot bi me kar takole tjavendan in mimogrede izpraševal. V resnici me je pa mislil na kak način ~~vjeti~~. Toda jaz sem mu vse kolikor mogoče hitro in premišljeno odgovarjal.

Medtem so mi prinesli nazaj čevlje in na podplatih sem opazil nove žeblje. Oblekel sem se in se oddahnil, da se je vse tako gladko izvršilo.

Končno me je poročnik peljal še k drugemu častniku. Ta me je izpraševal, koliko časa nameravam ostati v Nemčiji itd. Izdelal mi je dovoljenje, da se smem muditi deset dni v Berlinu, pet v — —

Zopet sem prosto dihal in šel na postajo. Pogledal sem na uro; vsa preiskava je trajala poldrugo uro. Štiri ure pozneje sem bil že v Berlinu — — Ko se spomnim na vse te dogodke, se mi zdi, da so bile le sanje.

Misli italijanskih vojakov.

Poročevalec graškega socialističnega glasila "Arbeiterwille", ki je imel priliko govoriti z nekaterimi italijanskimi vojnimi vjetniki, objavlja te pogovore v omenjenem listu. Zanimivi so. Sledeče so pravili vjeti vojaki:

Prvi. Vjet je bil na hribu Sv. Mihaela, poljski delavec je. — Kakšni so Vaši oficirji? — Mladi fantje, sami aspirantje, hrabri. — Kako postopajo z moštvom? — Dobro. — Ali pretepavajo vojake? — Vsi hkratu odgovore z ogorčenjem: Ne! — Kakšne so torej kazni? — Železo in vojno sodišče. — Drugih kazni ni? — N-ne! — Ali ste imeli dosti jesti? — Da, posebno prve čase je bilo vsega v izobilju. — Ali ste zadovoljen, da ste prišli v vjetništvo? — Sedaj, ko sem že tu, sem zadovoljen, ali tudi umreti bi bil znal, ako bi bilo treba.

Drugi. Delal je v Nemčiji, kamnosek. — Zakaj ste šli domov, zakaj ste vstopili pod zastavo? — Bil sem vpoklican, bila je moja dolžnost. —Kako se vam je godilo v vojni? — Dobro! Vršil sem svojo dolžnost. — Kako postopajo z vami tukaj? — Dobro. Zakaj naj bi tudi ravnali slabo z menoj? Storim, kar ukažejo.

Tretji. Zidar je, širokopleč junak, pogleda divjega, nezaupljivega. — Kje ste bili vjeti? — Pri Oslavju dne 24. januarja pri drugem vašem jurišu. Megla je bila. — Kaj ste v civilu? — Zidar. Več let sem delal tudi v Švici. — Koliko ste star? — 25 let. — Ali je res, da vaši oficirji pretepajo vojake? — Ali so tepli tudi vas? — Mene? — S svojo močno pestjo udari po svojih širokih prsih. Njegove bliskajoče se oči pričajo, da bi ne bil ostal živ oni, ki bi bil položil roko nanj. — Nikdar nisem bil tepen. — Ali imate volilno pravico? — Da, ali nikdar nisem oddal svojega glasu. — Zakaj ne? — Zato, ker nočem glasovati za nobeno stranko. — H kateri stranki pripadate? — Nezaupno me pogleda, zakaj ga tako izprašujem. — K nobeni. — Katere časnike čitate? — "Avanti" in "L' Avvenire", tukaj v vjetništvu tržaški "Lavoratore". — No, vidite, to so sami socialistični listi. Pred menoj lahko govorite odkritosrčno. — Jaz sem socialist. — Ali ste šli neradi v vojno? — Strašno odvrne: Kaj imam od vojne? — Povejte, kaj misli pravzaprav italijansko ljudstvo? — Čisto nič. Danes je tako kakor začetkom vojne. Manjšina je proti vojni, velika večina je tudi še vedno na strani intervencionistov. Seveda samo oni, ki niso bili nikdar na fronti. Vojaki seveda niso več intervencionisti, vsi skoro so že nevtralisti. — Kaj mislite, kdo je povzročitelj vojne? — — — — — — V Italiji je bil Salandra. Provzročiteljici evropske vojne sta, kakor se to da spoznati iz italijanskih listov, Nemčija in Avstro-Ogrska. — Ali se pri vas doma še vedno misli, da zmaga Italija? — Doma verjamejo to, kar pišejo listi. Listi pa govore o samih svet pretresujočih zmagah. Ako bi bili toliko napredovali, kolikor naznanjano listi, potem bi bili prišli že okoli sveta nazaj na mesto, kjer smo bili začetkom vojne. Ali vse zaman. Oni, ki so ostali doma, so prežeti samih blodnih misli. Nekaj mojih tovarišev je bilo doma na dopustu, tam so pripovedovali, da je vse laž, da nimamo nobenih zmag, da nismo šli niti za korak naprej in kako veliko da je trpljenje in izgube v jarkih velikanske, pa jim niso hoteli verjeti nobene besede. — Kaj bi bilo treba torej storiti? — V strastni ekstazi izbruhne: V Italiji treba revolucije! Ako bi bil vsak človek tak, kakor jaz, potem bi ne bilo vojne.

Četrti. Dijak iz Bologne. Črn, uren dečko. — Ali ni le obžalovati, da so se italijanski intelektualci tako ogrevali za vojno? — Kdo je mogel vedeti, da bo tako? Naše čuvstvo je bilo to, da moramo rešiti zgodovinski problem italijanske edinosti. — Na koga mislite pri povdarjanju "naših" čuvstev? — Na reformne socialiste, pristaše Bissolattijeve. Mi nismo bili z vso svojo silo proti vojni radi tega, ker smo hoteli odpraviti enkrat za vselej vprašanje italijanske nacionalne enotnosti s poti socialnega boja. — In mislite, da je to prava pot? — Sedaj smo dospeli, vsaj mi, ki smo bili v strelskih jarkih, do spoznanja, da smo se motili. Kajti zakaj bi zadostili samo onim nacionalnim aspiracijam, ki so naperjene proti Avstriji? Tako ali tako! Zakaj hočejo samo Trident in Trst, zakaj ne tudi od Francije Nizze in Korsike, od Švice Ticcina in od Anglije Malte? — — — — — — — — —

Verjetno je, da se je poročevalec še kaj drugega pogovarjal z vjetniki. Razumljivo pa je, da ni mogel objaviti vsega. Za to že skrbi milostiva cenzura.

KRIŽ NA GORI.

LJUBEZENSKA ZGODBA. — SPISAL IVAN CANKAR.

Šla sta mimo, postala sta, on se je sklonil in ji je zašepetal v uho ljubeznivo besedo. Ko je vzdignil glavo, se je ozrl mimogrede po mostovžu, strepetal je in je prebledel v obraz. V tistem trenotku je izpustil njeno roko in je stopil korak v stran. Ona se je ozrla začudena nanj . . .

Hotel se je umekniti njenemu pogledu, žarečemu jasno iz polumraka, ali ukovan je bil vanj; ni ga izpustil.

Ustnice so se zgenile, glasu ni bilo, toda Mate je slišal. Strepetal je vzklik, bolesten, očitajoč.

"Mate!"

Naslonil se je ob zid.

"Kaj ti je, Mate?" je vprašala učiteljica.

"Domislil sem se . . ." je zajecal. "Idiva!"

Odšel je po stopnicah z urnimi, omahujočimi koraki, da ga je učiteljica komaj dohajala . . .

"Dobro je, Hanca, vse je dobro . . . Pij!" je prigovarjal Tone; njegov glas je bil prisiljeno vesel, oči pa so gledale temno izpod obrvi.

Hanca je vzdignila kozarec ni ga je izpraznila do polovice. Prijetna toplota se ji je razlila po životu in mukoma, sunkoma se je izvil vzdih iz prsi.

IV.

Mate in učiteljica sta sedla v mračšno razsvetljeni kot gostilnice.

"Kaj se je zgodilo s teboj?"

Ustnice so se mu zategnile, prikazal se je prisiljen, spačen smehljaj.

"Pomisli: povrne se časih preteklost, vsa razločna, kakor da pozneje ni bilo ničesar več... In to me vznemiri zelo!"

Začudila se je, ni ga razumela.

"Prej si bil bolj kratkočasen . . ."

"Saj sem povedal: dokler se ne vrne preteklost! . . . Ampak rečem ti: zelo je bila lepa in toži se mi po njej, kadar sem sam."

Nevoljeno je strnila obrvi.

"Govori pametno!"

Mate jo je pogledal in je zapazil, da si je bila z belim prahom potresla obraz. Zazdelo se mu je tudi, da si je bila pobarvala obrvi in ustnice. Ali v tistem hipu se je dotaknil njene tople bele roke in izpreletelo ga je.

"Oprosti — vznmirilo me je in treba je še par minut, da se spametujem . . .

Prijel je njeno roko, da bi jo vzdignil k ustnicam, toda ugledal je tanke žilice, ki so se svetile in križale pod kožo in ni mu bilo pogodi.

"Povej natanko: kje je bila tista preteklost in kakšna je? Majhna? Velika? Ali je lepša od srce, razširilo se mu je od sladke radosti, kadar je ugledal tiste velike, trde črke. Nizko se je pač nagibala glava k papirju, trdo so se oklepali prsti peresa. In besede, ki jih je bilo srce polno, niso mogle na papir.

"Ti uboga, od srca ljubljena! Komu si pisala?"

Oči so se mu orosile nad pismom, nato pa je doživel divji večer; oskrunil je svetinjico pod vratom.

"Ti pozabljena, izdana! . . ."

Na stopnicah so se oglasili koraki; ples je minil, plesavci so prihajali v krčmo.

"Kaj pa ti tako sam?" je zaklical učitelj. Opotekal se je že nalahko, na čelu so se mu sprijemali potni lasje.

"Nisem te klical!"

"Klical, ali ne klical, saj smo v krčmi!"

Učitelj je prisedel in je pil.

"Lahko ti je neprijetno pri srcu, Mate; tudi meni bi bilo! Zaigral dvoje kart hkrati — ni šala! Ampak stavi na drugo karto, prijatelj, stavi na drugo karto! Lepša je, rečem ti! . . . Prvo pusti nam, in zate; z globeljo nimaš opravila več . . ."

Mate je izpil.

"To je ženska zate! Duhovita, lepa, temperamentna, čisto rojena za umetnika! Zame ni; prvič zato ne, ker sem človek iz globeli, in drugič — to sledi namreč iz prvega — ker sem poleg žensk tako malo duhovit in okreten, da se smilim sam sebi . . . Odločil si se, kakor je velevala usoda in božja volja! . . . Zdaj čaka nate; čemerna je bila in zlovoljna, tako da sem pobegnil."

"Kje je Hanca?"

"Nikjer več zate, prijatelj! Tvoje sokolje peroti jadrajo drugod . . . Resno in resnično povedano: čemu bi jo mučil? Pusti otroka in Bog z njim; druga so tvoja pota!"

Mate je vstal in je šel skozi vežo po stopnicah. Z mrkim očesom je gledal učitelj za njim in si je grizel ustnice. Nato si je natočil poln kozarec in ga je vzdignil proti luči.

"Bog te blagoslovi, ti moj prijatelj in moj tolažnik!"

Izpil je na dušek, naslonil se je v kot in je sanjal s polodprtimi očmi.

Mate je šel naravnost proti mizi, kjer sta sedela Hanca in Amerikanec.

"Dober večer, Hanca!"

Glas se mu je malo tresel, lica so mu bila zardela pod očmi, gledal jeneodločno, kakor da bi se hotel ogniti njenega pogleda.

"Zvedrilo se je zunaj, mislim. Ali bi ne šla malo z mano?"

Hanca je vstala brez slovesa in je šla z njim.

Stopila sta na cesto; hladno je bilo in noč je bila temna. Nebo je bilo temnosivo in se je komaj razločevalo od oblakov, ki so plavali v širokih plasteh od juga.

"Tu ni blatno, tu pod kostanji; pojdiva do konca in nazaj . . ."

Na pesku so hreščali njuni koraki. Zasvetilo se je časih izza oblakov in dvoje sence je hušknilo pred njima.

Postal je nenadoma, prijel jo je za roko.

"Odpusti mi, odpusti, Hanca!"

Tako se je obdolžil in obsodil in Hanca je vedela, da je bilo vse resnica. Zazeblo jo je, ni se mu upala pogledati v obraz in on je izpustil njeno roko.

"Mraz je, Mate, vrniva se!"

Vse se je zgodilo, kakor je slutila v hudih sanjah; tujec je hodil poleg nje, komaj še podoben Mateju, ki ga je ljubila.

"Zdaj vem, da me nimaš več rada in da me zaničuješ po pravici. Tako naj gre torej narazen najina pot . . . za zmerom. Ampak, Hanca, spominjal se bom nate, nepozabim te nikoli . . ."

Komaj ga je poslušala; trudna je bila in slaba, da bi se zgrudila, legla kraj ceste.

Mate je govoril hlastno, s trepetajočim glasom; tako mu je bilo, kakor da se mu umika nekaj velikega, lepega, nikoli nadomestljivega, in iztrgal je slabotne roke, da bi zadržal, rešil . . .

"Veliko sem grešil nad tabo, Hanca, ali tudi kazen je velika . . . Zdaj vem, da bo težko moje življenje, da ne pridem nikoli do konca; zdaj vidim, kako močno sem se opiral ob tvojo ramo . . . Kaj ni več mogoče, da bi se izpremenilo?"

In odgovoril je sam v svojem srcu: "Ni več mogoče!"

"Tako pa idiva narazen in prijazno se poslovivа. Daj mi roko Hanca; ne odtegni je, saj je v slovo! . . . Zbogom!"

Stala sta že skoro pred gostilnico; rdeča luč nad vratmi mu je sijala v obraz; upal je bil in resen, oči so bile rdeče obrobljene. Mrtva in mrzla je ležala njena roka v njegovi.

"Zbogom, Mate!"

Okrenil se je urno in odšel v svetlo vežo. Hanca je postala ob zidu in je gledala proti drevoredu. Nalahko se je zibalo temno drevje; tam daleč, v somraku, se je premikalo dvoje sene.

"Ali se poslavljata tudi onadva, ali se poljubujeta?" je premišljevala Hanca.

Hitreje so plavali oblaki po nebu; veter je zapihal močneje in v drevoredu so zašumele kapljе, ki so padale trdo z lista na list in na mokri pesek.

Hanci je bil hlad prijeten, odpela si je bluzo pod vratom. Nekdo se je opotekal mimo, postal je pred Haneo, zibal se je z vsem životom in se je prijel za klobuk. Nato je zamahnil z roko, zavriskal je hripavo ter nadaljeval svojo pot.

Težki koraki so se oglasili v veži, Tone jo je prijel za ramo in jo je stresel. (Dalje prihodnjič.)

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januvarja 1904. | Inkorporirano 25. februva 1908 v državi Kansas

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds: JOHN GORŠEK, Box 179, Radley, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207, Radley, Kans.
MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

POMOŽNI ODBOR:

WILLIAM HROMEK, Box 65, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Box 514, Frontenac, Kans.

Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša $1.50.
Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati gl. tajniku. — Vse denarne pošiljatve pa gl. blagajniku.

NA PODMORSKEM ČOLNU.

Kapitan Norberg, ki je poveljeval norveški barki "Linfield", ko je bila koncem marca potopljena od nekega nemškega podmorskega čolna, in so ga Nemci z njegovim moštvom vred vzeli na krov, popisuje svoje štiridnevno bivanje na podmorskem čolnu. Jadernica je bila ravno svoj 128. dan na morju, ko jo je nekako 80 milj južnozapadno od Fastneta ustavil neki podmorski čoln, ki je takoj izprožil dva strela. Obenem so razvili na podmorskem čolnu nemško zastavo ter ljudem ukazali, naj pošljejo ladijske listine v pregled. Spustil se je v vodo rešilni čoln ter odposlal prvi častnik s štirimi možmi, da odnese Nemcem listine. Ostali del posadke je spravljal medtem svoje stvari skupaj. Ko je častnik zopet zapustil podmorski čoln, je pokazal slednji signal, da naj moštvo kolikor mogoče hitro zapusti jadernico. Posadka je sledila povelju ter stopila v rešilne čolne, nakar je oddal podmorski čoln štiri strele na jadernico, ki se je po preteku 40 minut potopila.

Poveljnik podmorskega čolna je obljubil, da zavleče rešilne čolne, kolikor bo to dovoljevala njegova varnost, proti zapadni obali Irske. To je tudi storil. Bilo je to dokaj neprijetno potovanje. Morje je bilo razburkano in valovi so se zaletavali v čolne in že čez tri ure se je odtrgala vrv, ki jih je vezala s podmorskim čolnom. Poveljnik submarinke je nato ukazal Norvežanom, naj pridejo na krov podmorskega čolna, dočim so morali pustiti svoje stvari v čolnih.

Bilo je ob petih popoldne, ko so prišli Norvežani na krov podmorskega čolna. Bilo jih je skupaj 24 mož. Kapitan Norberg je ostal celo uro na opazovalnem stolpiču ter se razgovarjal s poveljnikom in krmarjem. Podmorski čoln je bil označen kot "U-70", bil 220 črevljev dolg ter imel posadko 37 mož, vštevši poveljnika, dva poročnika in enega pilota. Reklo se mu je, da razvija čoln na površini vode hitrost 25 vozljev na uro, pod vodo pa 15 vozljev. Čoln je bil očividno zgrajen leta 1914, ker je nosil to letnico na motorjih.

Na krovu sta bila montirana 2 topa in čoln je imel s seboj 600 izstrelkov. Za torpedo sta bili določeni dve cevi, ena na sprednjem delu, druga pa na zadnjem. Na krovu je bilo izprva devet torpedov; enega so dan poprej porabili za torpediranje nekega parnika. Norbergu se je sporočilo, da ostane podmorski čoln lahko 40 dni na morju, ne da bi se vrnil k svoji postojanki. Tedaj je bilo ravno teden dni, odkar je bil zapustil Nemčijo.

Kadar je vozil čoln na površini, so postavili štiri straže, ki so bile po štiri ure v službi in imele potem po osem ur počitka. Če pa je bil čoln pod vodo, so bili vsi možje na svojih mestih. Častniška kabina, v kateri so nastanili Norberga, je bila udobno opremljena ter je imela tri koje (ladijske postelje druga nad drugo). Čoln je bil električno razsvetljen ter se je z elektriko tudi kuhalo. Moštvo "Linfielda" ter tudi dva angleška mornarja, ki sta se nahala kot vjetnika na krovu, so nastanili v prostoru za torpede. Ljudje so dobivali enako hrano kakor moštvo podmorskega čolna. Za zajtrk so jim dajali kavo, črn kruh, surovo maslo, sladkor, kondenzirano mleko in klobaso. Sličen obed se je dajal ob štirih popoldne in tudi ob polsedmih, z izjemo, da so tedaj dajali čaj namesto kave in kot pridatek sardine.

Podmorski čoln je do sobote popoldne vozil na površini. V tem času se je zapazil neki angleški rušilec. Vreme je bilo nekoliko nemirno. Dali so signal za potapljanje in nekako v 50 sekundah se je pogreznil čoln do globine desetih vozljev, nekako 60 črevljev. Kmalu nato se je dvignil do osem vozljev ter ostal tričetrt ure v tej globini. Radi slabih vremenskih razmer pa se je zopet potopil do deset vozljev ter ostal v tej globočini tri ure. Nato se je zopet dvignil na površino ter vozil neprestano vso noč in potem vso nedeljo, ne da bi se potopil.

V nedeljo, ob polosmih, se je zopet pokazal neki angleški rušilec, — nadaljuje Norberg, — in izginili smo v globočino, v kateri smo ostali dolgo časa. Tekom noči smo se zopet upali na površje, kjer smo vozili do treh popoldne v pondeljek. Megleno vreme pa nas je takrat zopet prisililo, da smo se potopili za deset vozljev, kjer smo ostali do osmih. Ostanek pondeljka in naslednje jutro smo vozili po površini.

Vreme je bilo sedaj jasno in veter je pihal od jugovzhoda. Ob desetih v torek smo se zopet potopili, baje zato, da izmenjajo signale z neko drugo ladjo. Poldrugo uro pozneje smo srečali norveško barko "Silas" in z izjemo enega moža, ki se je izdajal za Norvežana, a je bil v resnici Nemec, so nas vse prevedli na to ladjo. Tudi oba Angleža sta smela na krov norveške jadernice.

Celo po peturnem bivanju pod vodo je bil zrak v podmorskem čolnu še vedno zelo dober in človek ni imel nobenih težkoč pri dihanju ter tudi ni bilo čutiti tesnobe.

ŽENSKE V ANGLEŠKI INDUSTRIJI

Iz Londona poročajo, da se je na različne pozive angleške vlade že 2,500,000 žensk odzvalo za delo v angleških industrijah. Vse delo, katero morejo opravljati neizučene moči, se nahaja povečini v ženskih rokah.

Doslej so ženske v Angliji delale le v tkalskih tovarnah; zdaj zelo primanjkuje delavk v omenjenih tovarnah, kajti velika večina njih, ki so doslej delale v tkalski industriji, so to delo opustile in šle rajši v municijske tovarne, kjer še enkrat, ali pa še večkrat, več zaslužijo. Ravnotako primanjkuje tudi navadnih služkinj, kuharic in peric.

Poročilo dostavlja, da ženske celo bolje in vestneje opravljajo svoje delo, kot so ga moški.

Zanimivo je tudi, da — kot pravi dotično poročilo — delodajalci malokdaj odslove kako delavko. Baje so jih odslovili le nekaj več kot en odstotek. Tudi se baje v onih tovarnah, kjer so zaposlene ženske, prigodi veliko manj eksplozij in nesreč kot v onih, v katerih delajo moški. Delavke so med delom nenavadno tihe. Govore le, če se je prejšnji dan kaj izrednega dogodilo na bojiščih ali kje drugje. Pri delu jih nadzorujejo moški poslovodje. Pri nekem zborovanju Ženske delavske lige je govornik dejal, da bo najmanj dve tretjini teh žensk tudi po vojni ostalo v industriji, ako ne v municijski, pa v kakšni drugi, kajti najmanj 2,000,000 mož, ki so zdaj v armadi, ne bo hotelo oziroma ne bo moglo opravljati dela, s katerim so bili zaposleni pred vojno.

KRUH IZ CVETLIC.

V bajni Indiji raste mnogo cvetlic, ki služijo domačemu ljudstvu za hrano. Posebno v čislih imajo Indijci cvetje nekega drevesa, ki ga imenujejo "Mhowad". Velikanske množine teh cvetov se vsako leto porabijo za različne jedi. Cvetje je temnorumeno in ima le bele, mesnate liste. V svežem stanju jih devljejo v kolač, ki ima po njih fin, slasten vonj; v prvi vrsti pa cvetje suše, zmeljejo v moko in napravljajo iz nje kruh. Ako se cvetje stlači in pusti kipeti kakor n. pr. grozdje in drugo sadje, pa se dobi prav prijetno vino iz njega. Tudi žganje kuhajo iz teh cvetov, ki je jako priljubljeno pri Indijcih.

Šest južno in srednje ameriških republik ponuja svoje posredovanje, da se prepreči vojna med Zedinjenimi državami in Mehiko.

Kako se bo Nemčija preživela.

Naznanili smo že, da so v Nemčiji vpeljali novo institucijo, s tem, da so imenovali posebnega diktatorja za hrano. Imenovan je von Batocki, o katerem pravijo, do ima nenavadno eneržijo. Kolikor nam je znano, jo ima res, le da jo je doslej rabil za reči, ki niso bile nikakor hvalevredne. Kako bo ustrezal potrebam na sedanjem mestu, se bo pač šele pokazalo.

Da je Nemčija ustanovila tak urad, se lahko smatra za znamenje, da je položaj, kar se tiče hrane, resen. To si je bilo sicer misliti, in draginjske in lakotne demonstracije v raznih mestih Nemčije so to potrjevale. Pa tudi če bi bilo v Nemčiji manj skrbi, kot jih je, bi bila ta diktatura zanimiva reč, posebno zanimiva tudi za vprašanje socializma.

Sedanja vojna je spravila že mnogo poučnega na dan, in namesto da si nekateri ljudje belijo glavo, kako naj bi se socializem nabil na novo kopito, bi bilo hvaležneje, če bi se bavili z argumenti, ki jih doprinaša vojna ravno za socializem.

Pravili so nam, da pomeni socializem centralizacijo, ki je nemogoča. Proizvajanje in razpečavanje izdelkov mora ostati v privatnih rokah, ker bi bila vsaka pametna uprava nemogoča, ako bi jo poskušali tako koncentrirati, kakor hoče socializem. Kljub vsem nedostatkom je torej kapitalistični sistem še najboljši.

Tako so govorili.

Socializem pomeni res koncentracijo, namreč koncentracijo gospodarske uprave. Poleg tega ostane dovolj predmetov za najpopolnejšo avtonomijo, celo za individualizem. Socializem ne bo uniformiral ne obleke, ne slikarstva, ne arhitektoničnega sloga, ne okusa do jedi, ne glasbenega komponiranja, sploh ničesar, kar ne nosi samo v sebi potrebe za koncentracijo. Vse, kar potrebuje po svoji naturi svobodo, je bo v socialističnem sistemu še mnogo več uživalo, kakor dandanašnji, ko je vse odvisno od gospodarskih faktorjev. Tudi svoboda nazorov bo večja; nagon intolerance in anatemiziranja in ekskomuniciranja, ki se sedaj še včasi prikrade v socialistične stranke, ne dokazuje ničesar zoper to. Kajti pozabiti se ne sme, da so dandanes tudi socialisti otroci obstoječe družbe, kapitalističnega sistema, in da ni igrača rešiti se vseh vplivov tistega, kar je. Drugačna dejstva, drugačne razmere bodo ne le omogočile, ampak naravnost povzročile drugačno mišljenje in drugačne nazore.

Gospodarsko zahteva socializem koncentracijo. Socializem je svetovno gospodarstvo. In taka koncentracija — so nam pravili — je nemogoča.

To ugovor je bil pač več kakor pogumen, zakaj sam razvoj kapitalizma ni nič druzega, kakor napredujoča koncentracija. Ali vojna prinaša še veliko bolj energične dokaze. Tudi nemška diktatura hrane je tak dokaz.

Gotovo ni Nemčija vpeljala te diktature zaradi socializma. Tudi bi bilo napačno misliti, da je ta ukrep socialističen. Ali če bi bil kdo začetkom leta 1914. dejal, da bo mogoče v sre nji Evropi predpisati, kakšen mora biti kruh, koliko ga sme posameznik na dan pojesti, kdaj se ne sme uživati meso, sploh da bo vsa vprašanja hrane, ki so veljala vedno za najprivatnejšo zadevo, uravnavala država, bi bili označili takega preroka za blaznega.

In danes ima Nemčija — diktaturo za hrano. Kar se tiče moke, mesa, krompirja, kave, riža itd. stoji diktator nad vladami posameznih nemških držav. Vsaka kuhinja, vsak lonec je odvisen od njega.

To se pač ne vjema s temeljnimi načeli privatno kapitalističnega sistema. Kako se je vedno hvalilo, da si človek za svoj denar lahko kupi, kar si hoče! Zdaj je šla tudi ta svoboda rakom žvižgat. Potreba je močnejša od nazorov in načel.

Diktatura ne more pomnožiti živeža v Nemčiji. Rodovitnost polja in vreme ni odvisno od diktature. Toda če se z živežem, kar ga je, enotno upravlja, se vendar lože premagajo težave, kakor če upravlja vsak na svojo pest. Zato je prišla diktatura, da koncentrira vse zadeve hrane.

To je mogoče v vojni, ko je vsega premalo. In to naj bi bilo nemogoče v miru, ko je vsega dovolj? Sedaj, ko se more znatneje vplivati le na razdelitev, na produkcijo pa prav malo, je to mogoče; v normalnih časih, ko se produkcija lahko uredi, ko je ne ovira nobena angleška blokada, naj bi bilo to nemogoče?

Vojna sili kapitalistično družbo, da demonstrira vrednost organizacije in koncentracije; v svoji stiski daje kapitalistična družba sama dokaze za socializem.

O svojih nalogah in namenih je pravil diktator Batocki ameriškim časnikarjem sledeče:

"Anglija ne more izstradati Nemčije, to je nemogoča reč. Pač pa moram resnici na ljubo pripoznati, da se angleška blokada v Nemčiji zelo pozna. Sedaj bo n. pr. moralo biti vse civilno ljudstvo najmanj osem tednov brez vsakega mesa. Najbrže se bo pomanjkanje mesa opažalo še naslednjih par mesecev.

Živine imamo, toda ne smemo je brezobzirno klati, temveč moramo z zalogo živine ekonomično postopati, kajti prišla bo tudi zima. Poleg tega pa rabimo meso v vojaških bolnicah in drugih prostorih, kjer je neobhodno potrebno.

Zdaj je dovolj druge hrane v Nemčiji. Lakota je izključena, toda potrebno je, da se ljudje odpovedo za dva meseca mesu, kajti ozirati se moramo na prihodnost. Pozimi bomo potrebovali več mesa in več masti kot zdaj, vsled česar moramo zdaj bolj šteditи z zalogami, kar nam jih je na razpolago. Zdaj par tednov ljudje ne bodo jedli mesa, potem bomo pa najbrže izdali karte za meso, ki bodo enakega pomena kakor krušne karte.

Zdaj res ni tako, kot bi moralo biti, toda krivdo tega je pripisovati največ premajhni ekonomiji preteklega leta. Prepričan pa sem, da nastanejo z julijem in avgustom boljše azmere.

Batocki, kot "diktator" hrane, ima težko nalogo boriti se proti angleški blokadi. Preprečiti mora, da se zaveznikom ne posreči izstradati Nemčijo. Doslej je baje ukrenil že veliko koristnega. Ljudstvu je popolnoma vse naznanil, v kakih razmerah se nahaja Nemčija, in prepričan je, da bo imel tudi vnaprej popoln uspeh.

Von Batocki je dejal, da se pomanjkanje hrane tudi raditega opaža, ker mora Nemčija hraniti okoli 2,000,000 vojnih ujetnikov, poleg tega pa še ljudi v ruski Poljski, katero so Nemci osvojili; potem tudi Belgijce itd.

V najkrajšem času se snidejo zastopniki vseh večjih nemških mest in se bodo posvetovali glede vprašanja o hrani. V Berlinu so si že omislili več ljudskih kuhinj, v katerih prodajajo hrano za lastno ceno. Najbrže bodo po tej konferenci tudi v drugih nemških mestih to vpeljali, kajti v Berlinu se je ta ideja izvrstno obnesla.

Potniki, ki pridejo v nevtralne dežele, pravijo, da pričakujejo Nemci, da bo zelo dobra letina. Baje ni še nikdar tako dobro kazala kot ravno letos. Vreme je zelo ugodno za dobro obroditev in nemški kmetovalci so zdaj popolnoma prepričani, da je "Bog ž njimi."

Temu pač nasprotuje izjava Batockega samega, ki pravi, da je pričakovati komaj srednje letine. In on bo to bolje vedel kakor potniki. Če gleda človek z vlaka in vidi nekoliko njiv, ne more po tem prav nič gotovega soditi. Batocki pa mora pač imeti uradna poročila.

Sicer bi bilo Batockijevim izjavam marsikaj ugovarjati. Če mora Nemčija hraniti vojne vjetnike, mora zato hraniti toliko manj ljudi, kolikor je njenih vojakov vjetih. Upozarjanje na Poljsko in Belgijo je povsem neumestno, ker je predobro znano, da ne daje Nemčija tema dvema deželama ničesar iz svojih zalog. Bilo je treba hudih bojev, preden je zagotovila, da ne bo konfiscirala zase, kar bi Američani poslali za Belgijo in Poljsko.

Toda za to, kako bo Batocki v podrobnostih upravljal, nam ne gre; tudi ne za to, če je pomanjkanje hrane v Nemčiji za eno stopinjo večje ali manjše. Saj se tudi druge dežele ne morejo bahati, da lahko žive brez skrbi. Najvažnejše je to, da ne more kapitalizem izhajati s svojimi metodami in da se mora boljinbolj posluževati načinov, katere je socializmu očital kot absurdne.

Ker presaja polovično socialistične metode na kapitalistična tla, je seveda izključeno, da bi iz tega nastalo kaj popolnega. Tudi če bi ostali taki poizkusi neuspešni, ne bi to ničesar dokazovalo proti socializmu. Kakor ne more uspeh ali neuspeh majhne komunistične kolonije sredi kapitalističnega sveta biti merilo za socializem, tako tudi posamezni odlomki socialistične teorije, prenešeni v kapitalistično prakso, ne zrealizo socializma.

Toda če ne more kapitalistični sistem izhajati s svojimi sredstvi in mora posegati po tujih, je s tem pokazal omejenost svoje sposobnosti, torej potrebo svojega pogina. V tem oziru je vojna res velika učiteljica.

KAJ NAMENJAJO LIEBKNECHTU.

Švicarski listi se bavijo z vprašanjem, kakšno usodo nameravajo nemški mogotci pripraviti sodrugu Liebknechtu, in pravijo:

"Če bi sodruga Liebknechta res obsodili zaradi težkih "zločinov," katerih ga dolže in zaradi katerih je rajhstag prvič, odkar obstoji, odklonil varstvo imunitete, bi čakala Liebknechta strašna kazen. "Vossische Zeitung" javlja:

"Poročilo, katero je poslanec von Payer podal v poslovniškem odseku rajhstaga o aretaciji poslanca dr. Liebknechta, kaže, na kakšna juristična stališča se bo proti dr. L. pričakovana obtožba najbrže opirala. Letak "Na majsko slavnost!", ki ga je izdal Liebknecht, greši baje proti §§ 89 in 130 državnega kazenskega zakonika.

"§ 89 se glasi:

"Nemec, ki daje tekom vojne proti Nemčiji namenoma sovražni sili potuho ali stori vojni sili Nemčije ali njenih zaveznikov škodo, se kaznuje zaradi deželnega izdajstva s težko ječo do desetih let ali pa s trdnjavskim zaporom enake dobe. Če so okolščine olajšujoče, se izreče trdnjavski zapor do desetih let.

Poleg trdnjavskega zapora se lahko izreče izguba javnih služb in iz javnih volitev dosežnih pravic.

§ 130 se glasi:

Kdor javno hujska razne razrede prebivalstva drugega proti drugemu na tak način, da je nevaren za javen mir, se kaznuje z globo do 600 mark ali z zaporom do dveh let.

Ker pripada Liebknecht sedaj vojaškemu stanu, prihajajo tudi določbe vojnega kazenskega zakona v poštev. § 57 k. z. pravi:

"Kdor stori na bojnem polju deželno izdajstvo, se kaznuje zaradi vojnega izdajstva z ne manje kakor desetimi leti ali pa z dosmrtno ječo."

"Poleg tega se zdi, da se očitajo dr. Liebknechtu še manjši prestopki, kakor odpor proti državni oblasti v zmislu § 113 kaz. zak.

V "Bremer Buerger Zeitung" pravi sodrug Henke:

"Bila bi strašna usoda, ki bi se izpolnila nad našim Liebknechtom, če bi se sodniki našli, ki bi ocenili Liebknechtova dejanja s 1. maja po navedenih paragrafih. Ali računati moramo z najhujšim. In kako se moramo tedaj postaviti vpričo takega dejstva? Na to je mogoč le en odgovor, in sicer odgovor v Liebknechtovem zmislu."

IZUMITELJ KINEMATOGRAFA.

Avstrijski listi pišejo:

Dasi se čestokrat trdi, da je kinematograf ameriška iznajdba, vendar ni tako. Iznajditelj kinematografa je oni že davno pozabljeni avstrijski artiljerijski general baron Fran Uchatius.

Uchatius je bil rojen leta 1811. v Theresienfeldu na Nižjem Avstrijskem, leta 1829. je vstopil kot prostak v avstrijsko topništvo ter je postal l. 1879. feldmaršallajtnant. Cesar Franc Jožef I. mu je l. 1875. podelil zaradi obilih zaslug baronstvo, akademija znanosti ga je pa sprejela za svojega člana. Po njem se imenujejo tudi prvi jeklobronasti topovi, takozvani Uchacijevi topovi. Uchatius je bil velikanski iznajditelj, ki je novosti takorekoč iz rokava iztresal. Ko je bil na višku svoje slave, si je 70 let star sam končal življenje. Navzlic vsej njegovi sreči ga je pa zadela usoda marsikaterega iznajditelja, da je bil omalovaževan.

Ta mož je torej iznašel kinematograf, a svet ni bil pripravljen za to iznajdbo, zato jo je Uchatius prodal za malo svoto tedaj znanemu in priljubljenemu glumaču Döblerju. Tedaj svet pač ni slutil, kakšen pomen doseže ta iznajdba in kakšne perspektive pokaže bodočim rodovom. Širša javnost smatra še danes kinematograf kot neko ljudsko zabavišče, zato ima kino tudi precej sovražnikov, posebno že radi tega, ker brezvestni podjetniki s slabimi filmi ljudstvo naravnost zastrupljajo. Nasprotno pa je kinematograf za znanost neprecenljive vrednosti in marsikaterega odkritja ne bi imeli, če ne bi bilo kinematografa. Zelo važno vlogo igra kinematograf v biologiji, posebno sedaj, ko se je posrečilo zvezati kinoaparat z ultramikroskopom. S pomočjo kinematografa se je našel povzročitelj sifile. S kinematografom je mogoče natančno zasledovati razvoj bakterijskih kultur, boj med belimi krvnimi telesci in bakterijami itd. — Kinoaparat se zelo mnogo rabi tudi v fiziologiji gibanj. Z njim se analizirajo patološčni pojavi gibanja, n. pr. pri hoji ljudi, ki so bolni na hrbtnem mozgu.

S kinoaparatom v zvezi z röntgenfotografijo se zasleduje tudi gibanje notranjih organov, kakor srca, pljuč, želodca in črevesja. Navadni kinoaparat lahko fotografira 20-30 slik v eni sekundi. Če pa je treba razstaviti tako hitro gibanje v posamezne njegove faze, mora aparat v eni sekundi fotografirati tudi mnogo več slik. Na tem polju so se dosegli čudoviti uspehi.

Kinematograf pa služi tudi v vojne namene. S pomočjo kinoaparata je mogoče fotografirati letečo izstreljeno kroglo, njen učinek, ko zadene na cilj itd. Iz teh fotografij se da posneti, kakšno obliko mora imeti izstrelek. Velikanske uspehe na tem polju (balistična kinematografija) je dosegel tajni svetnik Cranz na balističnem zavodu v Berlinu, kateremu se je posrečilo napraviti 100,000 slik v eni sekundi. A razvoj kinematografa še danes ni dosegel svojega viška, ampak čakajo nas še velika presenečenja in tehnični čudeži na tem polju.

O važnosti kinematografa za znanost pač ni dvoniti; tudi je gotovo, da ga čaka še velik razvoj. Ali da ga je iznašel Uchatius, je vendar malo dvomljivo; gotovo ga pa ni iznašel takega kakor Edison. Uchatius je pač iznašel mnogo reči; tudi je res, da ni dobil tistega priznanja, ki bi ga bil zaslužil — to je v Avstriji in v kapitalistični družbi sploh že navadna reč. Če mu bodo sedaj pripisovali kakšen izum več, ga s tem tudi ne plačajo.

ALZAŠKO LORENŠKI VOJAKI.

Pariški listi so objavili tajen dokument nemškega vojnega poveljstva, ki kaže, v kakšnem razmerju živi nemška vlada s prebivalstvom v Alzaciji in Loreni.

Dokument se glasi:

"Vojni urad, Berlin, W. 66. N. J. št. 26,447—15. A. J. Jan. 11. 1916.

Tajno! — Premestitev alzaških in lorenških vojakov z zapadne fronte.

Po številnih slučajih, ki so pokazali protinemško mišljenje v alzaških in lorenških četah, se je predlagalo in svetovalo, da se vse te čete premeste z zapadne fronte v notranjost Nemčije oziroma na vzhodno fronto. Dalje se s tem tudi odreja, da naj se alzaškim in lorenškim vojakom ne dajo službe, naročila in povelja ter se tudi ne postavljajo na straže, kjer bi lahko videli, v kakšnem stanju je nemška armada, oziroma kjer bi lahko napravili kakšen čin proti interesom nemške vojaške sile.

Naroča se istotako, da vsi nemški častniki čim prej odslove Alzačane ali Lorenčane, če jih imajo v službi. Prepoveduje se ravnotako tudi uporabljati te vojake za prenašanje poročil, povelj itd. Ukaz naj se izvrši takoj.

Podpisan): Von Wandel.

Na Proletarca si naročen? To je prav. Ampak motiš se, če misliš, da je to dovolj.

KDOR ŠE NI PORAVNAL ZAOSTALE NAROČNINE, NAJ TO STORI TAKOJ, KER SE MU SICER V KRATKEM USTAVI LIST. Čakali bomo samo tiste, ki se javijo, naj se jim list ne ustavi! Pozor na to!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

— Lastnik in izdajatelj: —

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko $2.00 za celo leto, $1.00 za pol leta. Za Evropo $2.50 za celo leto, $1.25 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl. — socialistične zveze v Ameriki. —

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih nerednosti, je pošiljati predsedniku družbe Ivan Molek, 4008 West 31. Street, Chicago, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by South Slavic Workmen's Pubishing Company Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, $2.00 a year, $1.00 for half year. Foreign countries $2.50 a year, $1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
4098 W. 31. STREET, CHICAGO ILLINOIS

NA AGITACIJO.

V jeseni bodo volitve in socialistična stranka v Ameriki se pripravlja na volilni boj. Kolikor je opaziti, je v nekaterih krajih mnogo navdušenja in sodrugi izražajo upanje, da dosežejo znaten uspeh

Iz Indiane poroča odbor, ki vodi volilno agitacijo v kongresnem distriktu Terre Haute, da bo sodrug Eugene Debs po njegovem mnenju z 20000 glasovi izvoljen v kongres. Svoje račune naslanjajo posebno na dejstvo, da je v ondotnem okraju 10.000 pemogarjev, od katerih se pričakuje, da bodo vsi glasovali za Debsa.

Ako se to uresniči, bo uspeh velik, ne le ker bo izvoljen socialistični kongresnik, ampak ker bo izvoljen za kongresnika ravno sodr. Debs, stari bojevnik in dolgoletni zastavnik stranke.

Iz Oklahome objavljajo socialisti navdušeno poročilo, v katerem napovedujejo veliko zmago stranke.

V svojem poročilu pravijo, da je registracija socialističnih volilcev v tej državi prekoračila 70.000 imen in da preseže pri jesenskih volitvah število socialističnih glasov 100.000. Oklahoma pošlje, kakor mislijo, tri, nemara celo šest socialističnih kongresnikov v Washington.

V državno legislaturo menijo, da bo izvoljenih trideset do štirideset socialistov, deset pa v državni senat. In upanje sega tako daleč, da pričakujejo v kratki bodočnosti večino v svojem državnem parlamentu.

"Zmagali bi že letos — pravi poročilo — ako bi imeli zadostne denarne fonde, da bi mogli zaposliti toliko govornikov, kolikor bi jih bilo treba, prirejati toliko shodov in razširiti toliko socialistične literature, da bi se boj lahko vodil tako, kakor bi se moral voditi za dosego zmage. Toda revščina zija iz vseh kotov in marsikateri zlati priložnosti se mora pustiti, da uide."

Podobna poročila prihajajo tudi iz drugih krajev, n. pr. iz Milwaukee, Wis., St. Paul in Minneapolis Minn., San Francisco, Cal., iz raznih mest in okrajev v Pennsylvaniji, Ohio, Illinois, Nebraska, Colorado, Iowa.

To je razveseljivo. Ako bodo uspehi taki, kakršno je upanje, bo stranka lahko zadovoljna. Tudi mi nismo brez upanja, in sicer zato ne, ker mislimo, da morajo razmere same podpirati socialistično propagando. Ako se delavstvo le toliko zdrami, da si napravi sliko položaja, v katerem se nahaja, se mora število socialističnih glasov prav močno pomnožiti in tudi kandidatov v razne zastope mora biti izvoljenih znatno število.

Dobro je, če se gre z navdušenjem v boj. Kdor ne veruje v svojo stvar, ne more biti dober bojevnik; kdor pa veruje v socializem, mora biti z vsem srcem v boju in mora prenašati svoje navdušenje tudi na druge.

Toda enake pesmi kakor naši ameriški sodrugi vendar ne bi zapeli. Zdi se nam namreč, da je v tem prevelikem upanju že nekoliko fatalizma, ki ne povzbuja dela, temveč ga ovira. A če hočemo doseči resnične uspehe, si moramo biti na jasnem, da je treba dela, dela, in zopet dela.

Okoliščine so nam ob času volitev lahko ugodne; ali to ni odvisno od nas. Mi jih ne moremo napraviti take, kakor bi jih radi imeli; le izrabimo jih lahko — take kakršne so. Naši nasprotniki lahko streljajo kozle, kar je v volilni borbi dobro za nas. Toda nikjer ni zapisano, da jih morajo streljati; in če bi se zanašali na to, da bodo delali neumnosti in nerodnosti, pa jih potem ne bi delali, bi bili vsi naši računi pokvarjeni.

Zanašati se smemo le na svoje delo.

Razun tega tudi ne smemo pozabiti, da je med našim in meščanskim volilnim bojem velikanska razlika. Kapitalistične stranke hočejo dobiti mnogo glasov; tudi mi hočemo to; ampak dočim je kapitalističnim strankam vseeno, kakšni so glasovi, ki jih dobé, nam to ne more biti vseeno.

Vrhu pridobivanja glasov ima naš volilni boj nalogo socialistične propagande, in ta namen je še važnejši od prvega. V volilni agitaciji se pride z večjimi množicami v dotiko, kakor ob drugih časih. Zanimanje za politične zadeve je večje. In to priliko mora socialistična stranka porabiti ne le za enkraten, ampak za trajen uspeh, to se pravi, ne le da pridobi glas za eno volitev, ampak da razširi socialistično znanje in pomnoži armado socializma.

Vse to se doseže le z delom. Zato mislimo, da sedaj ni čas za prerokovanja, tudi zato ne, ker je bolje nekoliko ugodnega presenečenja kakor razočaranje, bodisi da je še tako majhno.

Naš kongres ima tudi volilno agitacijo na dnevnem redu. In če vzamemo v poštev, da mora biti volilna agitacija socialistične stranke obenem načelna agitacija so razširjanje socializma in za stranko, tedaj se to nemara lahko smatra za najvažnejši predmet kongresa.

Upamo, da pridejo naši delegati do sklepov, ki omogočijo v tem boju najintenzivnejše delo. Ali razuntega zadene sedaj vsakega posameznega sodruga naloga, da doprinese svoj delež za to delo. Treba je pridobiti novih bojevnikov. Našim klubom je treba dovesti novih članov. Naše časopisje potrebuje novih naročnikov. Tukaj lahko pomaga vsak. Le z združenim delom vseh se doseže uspeh. A če se delo združi, je uspeh gotov.

Smrt pri paradi.

Tudi v Dallasu, Tex., so imeli patriotično parado za "Preparedness". Kdor ni korakal v sprevodu, je lehko izrazil svoje simpatije kot gledalec. Za ta namen je bil na glavni ulici mesta postavljen poseben oder. Bil je pa tako slabo zgrajen, da se je porušil, pri čemer so se štiri osebe ubile, 18 jih je bilo pa ranjenih.

Zoper taka brezvestna dela bi bilo tudi dobro nekoliko prepared nessa.

Crkvene šole.

Leta 1910 je bilo v Chicagi 217,756 otrok v cerkvenih šolah; leta 1915 je obiskovalo že 221.040 otrok te zavode za ubijanje zdravega razuma. To je tudi napredek, ampak rakov.

Analfabetizem.

Po poročilih kongresnega odbora je v Zedinjenih državah 5,250,000 ljudi, ki ne znajo čitati ne pisati. Med temi jih je 4,275.000 nad dvajset let starih. Čez 60 odstotkov šolskih otrok zapušča šolo preden dosežejo nadšolsko starost. Izmed 100 otrok jih prihaja le 7 v višjo šolo (High School), izmed 100 dijakov višjih šol pa le po 2 na vseučilišča.

Te številke kažejo, da je baharija z veliko vzgojo in izobrazbo v Ameriki zelo neutemeljena in da so razmere glede na omiko zelo žalostne.

Nemški lajtnant Fay, ki je bil zaradi zarote proti ameriški nevtralnosti obsojen na osem let ječe, je nastopil svojo kazen v Atlanti. Prej je še poizkusil apelirati na Wilsona, da bi ga Amerika izročila Nemčiji kot dezerterja. Ta apel je ostal brez uspeha

•

Berlinski časopisi bodo zaradi draginje papirja s 1. julijem zmanjšali svojo obliko. Nekateri pa bodo povišali naročnino.

•

Iz Mexico City poročajo, da je Carranza dejal, da je vojna neizogibna, ako vztraja Wilson na tem da se izpuste vjetniki, katere so Mehikanci vjeli pri Carrizalu.

Tudi bratci v Evropi.

Ameriškim kapitalistom se res dela krivica. Očitajo jim, da pomnožujejo svoja bogastva na račun evropskega klanja. Hudobneži vzporejajo številke; na eno stran pišejo izgube na evropskih bojiščih, na drugo pa profite naših miljonarjev in multimiljonarjev. Pa včasi zine kdo celo besedo o krvavih miljonih.

Ampak — za božjo voljo — od česa naj tak ubog kapitalist obogati, če ne od profita? In kam bi prišel, če bi bil izbirčen?

Resnično, s tem, kar imenujejo prerahločutni ljudje "pošten dobiček," bi se prokleto malo doseglo, zakaj če se vzame natančno, takega dobička pravzaprav ni. Pošten je le tisti zaslužek, s katerim se plača vrednost dela. Če bi pa kapitalist plačeval delavcem, kolikor je vredno njihovo, in sebi, kolikor je vredno njegovo delo, če sploh kaj dela, tedaj bi bil čez vsak profit napravljen križ in kapitalizem bi se obesil za svoje lastne lase kakor Absalon.

O krvavih profitih govore. Kakor da je le tisti dobiček krvav, ki ga prinaša vojna. Če bi človek poduhal vsak dolar in če bi imel dovolj razvit njuh, bi mu mnogo takih listkov dišalo po krvi.

In potem: Zakaj se očita profitarstvo od vojne le ameriškim kapitalistom? Ej, to klanje je prineslo tudi v Evropo blagoslov. In kadar bomo imeli natančnejše podatke, bomo spoznali, da ni niti Azija popolnoma pozabljena.

Brez šale: To vojno spremlja velikanska gospodarska revolucija in njeni učinki postajajo od dne do dne očitnejši. Vsa slika se nam razgrne seveda šele po vojni pred očmi. Vendar pa vidimo že sedaj vsaj približno velikansko gospodarsko prekucijo v deželah, ki se vojskujejo, in v nevtralnih.

Ogromne svote, ki so prišle in še prihajajo — največ za vojne potrebščine — v Ameriko, so v dveh kratkih letih pomaknile tukajšnji kapitalizem za desetletja naprej. Vpliv vseh teh miljard, ki hočejo biti koristonosne in kriče po novem dobičku, se pozna nekoliko že sedaj; še bolj se bo poznal kasneje.

Nemara še večji pa je vpliv vojnih profitov v manjših nevtralnih deželah Evrope. Vsak miljon je tam večji, ker učinkuje v ožjih mejah, na tesnejšem gospodarskem prostoru.

Zlasti v severnih deželah Evrope, na Holandskem, Danskem, Švedskem in Norveškem so se odprli viri bogatih dobičkov; kdor zasleduje poročila o gospodarskem gibanju v teh deželah, mora priti do zaključka, da posegajo te ekonomične izpremembe globoko v vse razmere in naravnost v socialni ustroj teh dežel.

"Nevtralni" kapitalisti prav nič ne hrepene po miru. Če izreče tupatam kakšen liberalen ali konservativen list pobožno željo po miru, je to le zaradi lepšega. Dokler nosi vojna take dobičke kakor doslej, pa ne pride niti najnevtralnejšemu kapitalizmu na misel, da bi storil kakšen resen korak za konec.

V Skandinaviji se je kapitalizem v dveh vojnih letih razvil kakor v pravljici. V Kodanju je bil lani poprečni dohodek za dvajset odstotkov višji kakor leta 1914. Število miljonarjev in svota tekočega kapitala se je na Danskem v enem letu pomnožila za petindvajset odstotkov.

Na Švedskem in Norveškem imajo "prosperiteto," kakršne še nikoli ni bilo v deželi. Neki časniški poročevalec, ki je prepotoval Skandinavijo, pravi, da so Norvežani pijani bogastva. Povsod se širi doslej nezaslišan luksus, po gledališčih, restavracijah in vsakovrstnih zabaviščah ni dovolj prostora. Švedska državna železnica je imela lanskega novembra za tristo odstotkov višje dohodke kakor novembra 1913. Norveški časopisi računajo, da je prineslo povišanje parobrodnih vrednosti in transportnih tarifov vsoto, ki je enaka šestemu delu vsega narodnega bogastva Norveške pred vojno.

Kristianija je postala vodilno miljonarsko mesto Skandinavije. Pred enim letom je bila še enaka malomeščanskemu provincnemu mestu; sedaj se je povzpela na aristokratično višino Stockholma, kjer je luksus in razkošje že davno v navadi. Stokholmsko časopisje se pritožuje, da prihajajo vsi novi miljonarji iz Kristjanije, nasprotno pa pravijo listi v norveškem glavnem mestu, da je vsem novim velekapitalistom Stokholm domovinsko mesto.

V resnici imata Švedska in Norveška, in poleg njiju še Danska toliko novo pečenih miljonarjev, kolikor jih še v vsej njihovi zgodovini ni bilo. Angleški, ruski, nemški denar se kupiči, in v vsem gospodarskem in socialnem življenju se čuti njegov dih.

V Stokholmu se razvija nezaslišana stavbinska podjetnost. Ogromna bančna poslopja rastejo iz tal; v mestu se množe trgovske hiše, po okolici pa razkošne vile. Tekom zadnjega leta so se zgradile nove umetniške galerije, gledališča, velike vrtne restavracije in zabavišča vsake vrste.

Na Danskem ima poleg parobrodne industrija zlasti kmetijstvo velikanski dobiček. Maslo in jajca se prodajajo v Nemčijo za nezaslišano ceno. Za maslo se plačujejo tri marke za funt. Kmetje na Fuenah so tako obogateli, da so pred kratkim med sabo nabrali 750.000 dolarjev za ustanovitev agrikulturne visoke šole. Zemlja se obdelava boljinbolj znanstveno; povsod se najde električna razsvetljava, električni plugi, električni motorji, o čemer se ni kmetom prej niti sanjalo. Cena zemlje na Juetlandu je v dveh letih poskočila za petinsedemdeset odstotkov.

Naglo obogatenje ima slabe posledice v marsikaterem oziru. Če se kapitalisti splošno ne morejo smatrati za vzore človeštva, so pa večinoma parveniji, ki so nenadoma prišli do velikega bogastva, najslabši med njimi. Ker jim je denar tako rekoč rastel pod rokami, bi hoteli, da se množi tudi dalje v enaki meri in nobeno sredstvo za dosego novih profitov jim ni preslabo. Z denarjem se je pomnožila njihova moč, dobili pa niso pravega merila zanjo, pa so zato nagnjeni, da se smatrajo za vsegamogočne in da zaidejo v popolno megalomanijo. Tudi prava cena denarja se jim izgubi izpred oči, in kakor so na eni strani pohlepni po novih dobičkih, tako so na drugi bahavo zapravljivi. Njihove potratnosti pa ne regulira nobena boljša omika in s svojim nespametnim razsipanjem napravijo navadno mnogo več slabega kakor dobrega.

Umevno je, da prihajajo ogromni dobički le posameznikom v prid. V posameznih rokah se kupičijo cela bogastva. Masa delavskega ljudstva nima resnične koristi od tega. Res da so se plače tupatam nekoliko zboljšale; v nekaterih strokah je več prilike za delo. Toda povišanje vseh cen za izvoz je vplivalo tudi na domače cene. Življenske potrebščine so se tako podražile, da jih vse zboljšanje plač niti oddaleč ne doseže. V večjih mestih so se cene živil večinoma podvojile.

Vsa svetloba prosperitete je pa podobna veša mnad močvirjem. Kadar mine vojna in se vrnejo v sovražne dežele normalne razmere in ne bo več velikanskih vojnih naročil, izgine ves ta sijaj. Namesto njega se pojavijo bankroti in brezposelnost. Tudi nevtralnim deželam v Evropi grozi silna kriza, in zdi se, da ne mara danes nihče misliti na to, kako bi se bilo pripraviti na neizogibni preobrat.

Odkritosrčen mož.

Sedanja vojna je porodila že toliko laži, da človeku kar dobro dé, če sliši izjemoma odkritosrčno besedo, tudi če je brutalna. Od nemške strani je bilo n. pr. slišati mnogo lepih besed o osvoboditvi Poljakov. Lahkoverni ljudje so že videli obnovljeno Poljsko; edino, kar bi morda moglo nekoliko motiti želje Poljakov, bi bilo to, da bi se morali zadovoljiti s kraljestvom, ker se od pruskega veličanstva pač ne more pričakovati, da bi ustvarjalo republike, in pa da bi morali sprejeti kakšnega hohenzollerskega ali habsburškega princa za kralja. Na to pa bi morali biti pravzaprav ponosni.

Te senzacije o osvobojevalni vojni so začele nemškim junkarjem presedati, in profesor Hoetzsch piše v "Kreuzzeitungi" sledeče odkritosrčne besede:

"Mi ne vodimo te vojne, da bi osvobodili kakšne narode na vzhodu ali zapadu, ampak da zavarujemo svojo moč v Evropi, katere pogoji se pač, kakor je dejal kancelar s povdarkom in ob splošnem odobravanju, z vojno znatno izpreminjajo. Da leži v tem tudi zavarovanje pruskega vzhoda, da je torej potrebna zveza med prusko poljsko politiko in katerokoli rešitvijo izvenpruskega poljskega problema, prezirajo danes skoraj brez izjeme vsi, ki se javljajo s predlogi. Nadalje vodimo vojno za varstvo naše zaveznice (Avstrije) in za velike skupne interese na vzhodu, in nemogoče je, da bi šlo uvaževanje poljskega vprašanja preko ozirov na te vzhodne razmere, na naše razmerje do Avstrije, na srednjo Evropo . . ."

Profesor Hoetzsch zasluži priznanje. Res je, da so njegove besede brutalne; toda kaj bi s tisto hinavščino, ki bo prejalislej blamirana?

Za svojo moč v Evropi — svoj "Machtstellung," pravi Hoetzsch — se bojuje Nemčija. To je beseda! V tem ni nobene slabosti, nobene sentimentalnosti. Kar naravnost se pove Evropi: Tukaj smo in tukaj hočemo ukazovati. Ker nisi hotela tako plesati, kakor smo godli, smo ti pa zaigrali s kanoni.

Poljsko vprašanje? O da, poljsko vprašanje obstoja. Ampak reševali ga ne bodo Poljaki, temveč mi; torej bi bili neumni, če bi ga reševali tako, kakor žele Poljaki, namesto tako, kakor bo nam prav.

Kaj nam je mar poljska svoboda? Na vzhodu imamo interese, velike interese! Tam hočemo kupčevati; tam ne maramo tuje konkurence; tam hočemo izpodriniti Angleže in Francoze. Tja v Malo Azijo in dalje si hočemo zgraditi most, na katerem bomo sami gospodarji. To je naš boj, ne pa osvobojevanje kakšnih narodov.

Tako govori junkerski profesor, in vseč so nam njegove besede. Ne povedo nam sicer nič novega; kljub vsem Bethmann Hollwegovim govorancam smo davno vedeli, katerim bogovom žrtvuje nemški imperializem hekatombe svojih vojakov. Obžalovanja vredno je le to, da se ni govorilo v Nemčiji od začetka tako, kakor govori sedaj profesor Hoetzsch.

Seveda ni bilo pričakovati, da bi bil takrat kdo tako govoril. Kajti tedaj se s tako odkritosrčnostjo ne bi bilo moglo ustvariti ono navdušenje za vojno, ki je bilo mogoče, dokler se je ljudstvu dopovedovalo, da je dežela napadena. Hoetzsch je odkritosrčen, ali Bethmann Hollweg je bil političen.

Če se reši vprašanje kruha, so vsa druga vprašanja igrače.

V državi Uruguay hočejo podržaviti telefon in brzojav. V Zedinjenih državah se še ni treba "bati" take reforme. Tukaj je privatno podjetništvo še sveto.

Ogrska topovska tovarna je sklenila povišati družabni kapital od 13 miljonov na 40 miljonov dolarjev. Kakor je videti, postajajo Madjari vendar enakopravni. Ne le avstrijska Škodova, ampak tudi ogrska tovarna dela ogromne profite s kanoni. Seveda — ogrski delavci zato še vendar nimajo volilne pravice.

AMERIŠKA MORNARICA.

Stavba ladij se je zadnji čas v Ameriki prav znatno pomnožila. Vladni trgovski oddelek naznanja, da imajo ladjedelnice sedaj v delu, oziroma naročenih, 360 velikih jeklenih trgovskih parnikov, ki bodo tehtali skupaj 1,607,856 ton. Prvega julija 1915 so ladjedelnice imele v delu in naročenih 76 parnikov skupne teže 310,098 ton. Prvega decembra istega leta so poročale, da imajo naročil že za 200 parnikov, skupne teže 761,511 ton. Prvega marca, letos, je število naročenih ladij poskočilo na 244 parnikov ali 945,798 ton.

Evropske države, ki so imele pred vojno v rokah vso prekomorsko plovbo, so morale zdaj to dobičkanosno kupčijo opustiti, ker malone vse svoje ladje, ali vsaj večino njih, potrebujejo doma za prevažanje vojakov in potrebščin. V mnogih slučajih so se zdaj prevažalni stroški povišali od 100 do 1000 odstotkov.

Sedanji dobički raznih parobrodnih družb, katerih parniki vozijo med Ameriko in Evropo ter drugimi deželami, so tako ogromni, da se slučajne izgube ladij, n. pr. potopi niti ne poznajo.

Ako bi družbe danes izgubile polovico ali pa še več svojih ladij, bi imele še vedno velike dobičke od sedanjih prekomorskih plovbevnih razmer, ki so nastale vsled vojne.

Deloma potrebuje ameriški kapitalizem ladje za prevažanje svojega blaga. Pomanjkanje lastnih ladij je zelo oviralo razširjenje zunanje trgovine, ki se je Ameriki po izbruhu vojne takorekoč sama ponujala. Tako je razumljivo, da so nastajali vsakovrstni načrti, na primer da naj Amerika nakupi v njenih lukah internirane nemške ladje.

Če bo vojna še nekaj časa trajala, upa ameriški kapitalizem, da pridobi še nekaj novih trgov. Seveda si jih bo po vojni skušal ohraniti. Toda tudi na Angleškem in Nemškem so začeli graditi ladje, in bodoča konkurenca že meče svoje sence. Ameriški kapitalizem se je nekoliko boji, in odtod je nastal namen, da bi se s posredovanjem velikih bank ustvarila nekakšna mednarodna zveza vseh trgovskih mornaric. To bi bila prav priporočljiva ideja, če ne bi bila praktično precej nemogoča. Kajti kapitalistični sistem je utemeljen na konkurenci; interesi dobičkarstva so pa močnejši od vseh pogodb.

Vrednost koprive.

Vojna je iznajdljiva in kadar je sila, vse prav pride. Veščaki priporočajo nabiranje zrelih kopriv, ki imajo v sebi porabna vlakna, kakor lan ali konoplja. Predelane koprive so nekoliko slabše kakor laneno predivo, toda dokaj močnejše in voljnejše, da se čuti kakor svila, posebno če se kuha v 0.5 do 5 odstotni milovi raztopini. Predivo od kopriv se da presti in tkati na vseh strojih. Tako bo kopriva prišla do večje veljave in ne bo le za strašilo otrokom; obenem se bo pa z nabiranjem tega blaga odprl revnejšim slojem, slabotnim in otrokom, vir dohodkov, če bodo hoteli koprive nabirati in skupaj spravljati.

Wilson je pripravljen, da predloži vse zadeve, ki se tičejo Mehike, v 24 urah kongresu, kajti le ta ima moč, da sklepa o vojni in miru.

•

Pariški "Journal" poroča, da je nemški kancelar Bethmann Hollweg na neki tajni seji izjavil, da izdrži Nemčija situacijo lahko še do marca 1917. Slaba tolažba za optimiste, ki pravijo, da je mir že na pragu.

•

Iz Douglas, Ariz., poročajo, da je 1000 v Mehiki živečih Japoncev ponudilo Carranzovim oblastim, da vstopijo v mehiško vojsko v slučaju vojne z Zedinjenimi državami. Ponudba je bila odklonjena.

•

Zdi se, da se v Evropi pričenja neštetokrat napovedana ofenziva zaveznikov. Pred Verdunom so Francozi odbili vse zadnje napade in dobili nekaj izgubljenih tal. Angleži so prelomili nemško linijo na desetih točkah. Rusi so — najbrže s predstražami — prodrli v Erdelj (Sedmogradsko). Italijani so na tirolski fronti potisnili Avstrijce nazaj. Ali je to začetek, ali le slučajna kombinacija?

Mehiko in socialistična stranka.

Nacionalna eksekutiva socialistične stranke, ki je zadnji teden zborovala v Chicagi, da izdela platformo za jesenske volitve, se je bavila tudi z mehiško situacijo in je poslala sledeči brzojav

predsedniku Wilsonu

v Washington, D. C.:

Mehiško nacionalno bogastvo znaša okrog sedem miljard dolarjev. Od tega bogastva posedujejo štiri miljarde Američani. Socialistična stranka vidi zvezo med tem dejstvom in faktom, da so ameriški interesi dolga leta skušali prisiliti vlado, da bi zapletla obe deželi v vojno, katere očiten namen je zasedenje in osvojitev enega dela Mehike. Protestiramo proti namenu, da se zamenja ameriška kri za ameriško zlato. Informacije imamo, ki so po našem mnenju zanesljive, da so bili mehiški napadi na ameriško ozemlje naročeni in plačani od ameriških interesov. Menimo, da mora biti naša meja zavarovana, menimo pa, da naj jo varujejo čete, postavljene na naši strani reke Rio Grande. Mehikanci so ponosen narod. Treba jim je le čitati spomine našega lastnega generala Granta, da se pouče, da so njegovem mnenju Zedinjene države enkrat pričele nepravično vojno proti njim in jim ugrabile polovico njihove dežele. Naravno je, da nam zameravajo sedaj navzočnost naših čet na njihovih tleh. Naravno je, da jim je sumljiva. Socialistična stranka misli, da imajo dovolj razloga za sum. Zahtevamo zaščito naše meje z vojaki, postavljenimi le na naši strani reke Rio Grande, zahtevamo pa tudi, da se primejo Amerikanci, ki so povzročili mehiške napade čez mejo.

Nacionalna eksekutiva
Socialistične stranke.
Walter Lanfersiek, tajnik.

Ta brzojav se popolnoma vjema s stališčem, na katerem stoji "Proletarec" ves čas. In po našem prepričanju se ravno tako vjema z načeli prave socialistične stranke.

Dejstvo je, da je ob meji nenormalna situacija. Vršili so se napadi na ameriške kraje s krvavim rezultatom. Uprava Zedinjenih držav je dolžna ščititi svoje prebivalstvo zoper take napade; to zaščito zahteva Narodna eksekutiva stranke.

Tu ni govora o "nonresistance". Tu se ne pravi, da naj Zedinjene države umaknejo svojo oboroženo silo in gledajo s prekrižanimi rokami, če pridejo banditi čez mejo. Zaščita se zahteva za prebivalstvo.

Brzojav Nacionalne eksekutive ne misli na nikakršno papirnato zaščito, ampak pove razumljivo, da naj se postavijo čete na naši strani meje. In razume se, da morajo čete, ki so postavljene za mejno stražo, imeti orožje.

Toda Nacionalna eksekutiva zahteva, da ostanejo čete na naši strani in protestira proti ekspediciji v Mehiko. Že navzočnost naših vojakov na mehiških tleh je nevarna, ker izziva sum mehiškega ljudstva.

Nacionalna eksekutiva torej zahteva obrambo meje, protestira pa proti napadu in proti vsemu, iz česar bi se mogel razviti napad.

To je tista razlika med obrambo in napadom, katere nočejo nekateri na noben način razumeti.

Narodna eksekutiva zahteva tudi, da se nastopi zopet tiste Američane, ki podpihujejo in povzročajo mehiške napade na ameriške naselbine. Ta zahteva je tem važnejša, ker ni doslej znan noben korak, katerega bi bila vlada storila, da bi izkušala vsaj ugotoviti, kdo je na naši strani meje odgovoren za napade.

V vsakem oziru je brzojav eksekutive popolnoma pravilen.

Pravica do življenja.

Ali je pravica do življenja uresničena?

Toliko kolikor cela kopa lepih in praznih besed.

Če se jemljejo posamezni deli namesto celote, se lahko dokaže vse, kar se hoče. S svetim pismom lahko dokažem pregrešnost vojne; s svetim pismom lahko dokažem opravičenost vojne.

Človekova pravica do življenja je zajamčena. Cerkev prepoveduje umor in država ga prepoveduje. Cerkev ima v ta namen armado duhovnikov od kaplana do papeža. Država ima varnosten aparat od policista do predsednika najvišjega sodišča.

Noben človek nima pravice, da bi me umoril. Ampak družabni red jo ima.

Življenje je treba vzdrževati. To zahteva zakon, ki je močnejši od vseh človeških postav: Prirodni zakon. Vzdrževati ga je treba s hrano kakor ogenj s kurivom. Največji gozdni požar mora ugasniti sam od sebe, kadar zmanjka lesa in drugih gorivih snovi. Če telo ne dobi hrane, odpihne življenje kakor lastavica v jeseni.

Kapitalistični družabni red pravi:

Hrano dobiš za denar. Če nimaš denarja, ne bo kruha in krompirja.

Odkod dobiš denarja?

Najboljše je, če ga podeduješ prav velik kup.

Če ni šlo tako, izkoriščaj tuje delo.

Če tega ne moreš, delaj sam.

Velika masa ne more izkoriščati mase. Pojm izkoriščanja je v tem, da je izkoriščevalcev malo, izkoriščanih pa veliko.

Torej — delaj. Zasluži si svoje potrebščine. Tako jim ne boš mogel zadostiti, kakor kapitalisti, ampak vsaj golo življenje si boš ohranil.

Ampak o delu odločuje tisti, ki ima stroje, tovarne, železnice, rudnike, parobrode i. t. d. Če ti ne da dela, ga nimaš. Če nimaš dela, nimaš denarja; če nimaš denarja, nimaš hrane. Če nimaš hrane, ti vsa pravica do življenja in vsi njeni cerkveni in državni čuvaji ne pomagajo.

Idealna, prirodna, sveta pravica do življenja umrje, če ti zapro tovarnarji vrata. In s pravico lahko umrješ sam.

— — — —

Zajamčiti more pravico do življenja le družabni red.

Kapitalistični red ne stori tega. Ne more storiti.

Torej je treba drugega družabnega reda, takega, da bo človek neodvisen od socialnega "slučaja."

Ker človeštvo ne dobi brez dela, kar potrebuje, se mora delo smatrati za dolžnost. Ne pogača ne kruh ne raste sam od sebe. Hiše ne stoje od predadamovih časov po mestih. Obleka ne visi na drevju.

Delo je pogoj človeškega življenja.

Ali če je pogoj, mora biti tudi njegovo jamstvo.

Tak družaben red potrebujemo, da bo človek, če opravlja potrebno delo, užival vse, kar je potrebno za življenje. Dolžnost dela za pravico do življenja.

Komur ni v kapitalističnem redu zagotovljeno življenje, popolno življenje, se mora bojevati za socialistični družabni red.

Arabska vstaja.

Iz Londona poročajo, da so se nekatera arabska plemena uprla in razglasila svojo neodvisnost od Turčije. Več mest je v njihovih rokah, med temi Meka, ki je, kakor je znano, sveto mesto mohamedancev.

Po vesteh iz Kaire je veliki šerif v Meki razglasil neodvisno Arabijo in se s svojimi četami, ki se sestavljajo iz plemen zapadne in srednje Arabije, obrnil proti turškemu vojaštvu. V svoji oblasti ima Meko, Jedo in Tajf, kjer so turške garnizije kapitulirale, izvzemši dve mali trdnjavici blizu Tajfa. Garnizija v Jedi je štela 45 oficirjev in 1400 mož. Sila posadk v ostalih krajih ni znana. Arabske čete oblegajo sedaj Medino in kontrolirajo vse zveze s Hedžasom. Londonska "Morning Post" pravi, da je vstaja izbruhnila zaradi usmrtitve nekaterih arabskih in sirskih voditeljev in duhovnih dostojanstvenikov. V Arabiji se baje razširja mnenje, da je Turčija opustila svoje mesto kot voditeljica mohamedanskega sveta in postala vazalna država Nemčije.

Angleži gotovo radi vidijo in radi poročajo, kar je neprijetno za Nemčijo in njene zaveznice. Naravno je, da take reči tudi radi nekoliko povečajo. Sicer pa ne bi bila arabska vstaja nič posebno presenetljivega. Takih uporov je bilo že mnogo. Ali ker se zanima Evropa le bolj za "civilizirani svet," katerega meje išče nekje ob Savi, se tem bojem ni posvečalo mnogo pozornosti. Dejstvo pa je, da je med Turki in Arabi staro sovraštvo. Arabi zaničujejo Turke, ker jih smatrajo za mehkužne in nesposobne. Radi povdarjajo, da so skoraj popolnoma odvisni od arabske literature. Najbolj jih pa sovražijo zato, ker so — kakor pravijo — ukradli Arabom kalifat; kajti Mohamed je bil Arab, ne pa Turek.

Sedanja vstaja bi lahko napravila Turčiji velike preglavice. Število arabskega prebivalstva se ceni na miljon. Zapadno obrežje se deli v turška vilajeta Hedžas in Jemen; najvažnejša mesta so Meka, Medina, Jeda in Hedžas. Tukaj so Arabi trgovci, rokodelci, pa tudi znanstveniki in literati. Po okolici se bavijo z obdelovanjem zemlje, po puščavi pa z ropom, ki velja za viteško opravilo. Vsled tega so tudi zelo bojeviti in izurjeni v bojevanju in v rabi orožja, ter postanejo lahko Turkom zelo nevarni.

Kakorkoli so bili Arabi vedno pripravljeni za punt, je vendar verjetno, da so bile pri sedanji vstaji angleške, morda tudi francoske roke vmes. Arabska revolucija bi bila dobra zaščitnica sueškega prekopa. In Anglija kakor vsaka vlada ljubi revolucijo — če preti njenemu nasprotniku.

Ameriška svetopisemska družba je zadnje leto po svojih poročilih razdala na Kitajskem dvakrat toliko svetih pisem kakor v Ameriki. Na Kitajskem jih je razdelila 2,244.746, v Zedinjenih državah pa le 1,184.991. Sicer je dober miljon tudi čedno število in nekaj uspeha bi se moralo vendar tudi od tega poznati. Pa vendar ni opaziti, da bi bilo v Ameriki sedaj kaj več svetosti... Sveta pisma je izdala družba v sedemnajstih jezikih. Čudno, da ne prekliče Bog prokletstva, izrečenega ob zidanju babilonskega stolpa! Koliko dela in denarja bi si prihranila pobožna družba, če bi govorili vsi ljudje en jezik!

Bethmann Hollweg noče aneksij.

Nemški socialistični poslanec Scheidemann je na nekem shodu v Vratislavi dejal, da ne misli nemški kancelar Bethmann Hollweg na nobeno aneksijo Belgije ali na kakšne obsežne aneksijske načrte sploh. Belgijski sodrug Vandervelde je namreč izjavil, da se bavi Bethmann Hollweg z mislijo, da bi Nemčija anektirala Belgijo in doslej zasedene kraje Francije. Z ozirom na to je Scheidemann dejal, da ve pozitivno, da nima nemški kancelar s temi željami Vsenemcev nič opraviti.

Bilo bi popolnoma v redu, če bi bilo res tako. Ali stvar bi bila bolj verjetna, če bi to dejal Bethmann Hollweg, ne pa Scheidemann. Bethmann je pa pred razmeroma kratkim časom dejal, da mora biti "vojni zemljevid" podlaga za sklepanje miru. Če imajo te besede sploh kaj pomena, ne morejo imeti drugega, kakor da zahteva Nemčija več zemlje — najbrže ne le zase, ampak za vse tiste dežele, ki bodo po njenih računih po končani vojni pod komando Nemčije. V tem se baš razlikuje vojni zemljevid od političnega zemljevida Evrope. Mi verjamemo, da je Scheidemann proti aneksijam; nikakor pa nismo prepričani, da je Bethmann enakega mnenja z njim.

Sicer je pa že treba tudi povedati, da se nam ni nič ogrevati za to, da ostane v Evropi vse neizpremenjeno. To namreč ne bi pomenilo nič druzega, kakor da bi se sklenil provizoričen mir, ki bi služil za pripravljanje za novo vojno. In za ta namen bi se nalagala narodom še večja bremena, kakor pred sedanjo vojno. Kdo bo odločeval pri sklepanju miru, se danes pač še ne more reči; toda če bo imela socialistična Internacionala kaj vpliva, gotovo ne bo zagovarjala status quo; in če bi bilo nam prepuščeno, da določimo pogoje, bi dali Evropi temeljito izpremenjeno lice. Socializem ni varuh kakšnih "historičnih državnih pravic", ampak išče tiste pogoje, v katerih se more sam najuspešneje razvijati. In da bi se v drugačni Evropi dobili boljši pogoji, kakor v stari, je naravno. Čim bolj bi se odstranila nacionalna vprašanja, tem več prostora bi bilo za socialna. Zato je rešitev evropskih nacionalnih vprašanj v eminentnem interesu socializma.

Socijalizem hoče rešiti želodčno vprašanje, ker je to podlaga vseh kulturnih vprašanj. Duh živi v telesu.

Po krvavi vojni gospodarska.

"Wirtschaftszeitung der Centralmaechte" objavlja vesti o angleških pripravah za gospodarsko vojno po sklepu miru, o katerih trdi, da so avtentične. Ta vojna se ima voditi po načrtu trajnega izstradanja, in sicer pred vsem glede surovin. Ta načrt se pa da izvesti šele na podlagi tehle pogojev: 1. V vsakem posameznem delu britanske svetovne države bi se morala uvesti prednostna carina za angleško blago. 2. Pod imenom "aliiranci" zvezani narodi bi si morali za uvoz in izvoz medsebojno dovoliti reciprociteto. 3. Proti sovražniku Anglije bi se moral zgraditi "sovražni carinski zid" in 4. med aliiranci in nevtralci bi bilo uvesti "sestav zmerne carine." V tej gospodarski vojni bi stale Anglija, Rusija, Francija, Italija, Belgija, Portugalska, Srbija in Črnagora proti Nemčiji, Avstro-Ogrski, Bolgariji, Turčiji, Združenim Državam Severne Amerike in drugim nevtralnim državam. Pri gradbi "sovražnega carinskega zidu" bi bilo seveda brezpogojno potrebno, da bi se Anglija — materna dežela —, Avstralija, Kanada, Indija, kakor tudi ostale britanske posesti in kolonije zedinile med seboj in z aliiranci za dalekosežno carinsko pogodbo proti centralnim državam. Skleniti bi se morale carinske pogodbe in dogovori med materno deželo in vsako posamezno britansko posestjo in med vsako posestjo z vsemi ostalimi, potem med materno deželo in vsakim aliirancem in končno med vsako posamezno britansko posestjo in vsakim posameznim aliirancem. Anglija hoče uničiti centralni državi z odtegnitvijo surovin in sovražnim carinskim zidom. "Anti-German League" uvideva že danes, da stoji pred neizmerno težavno nalogo, ako hoče doseči popoln sporazum med različnimi britanskimi kolonijami med seboj in med državami aliirancev z njihovimi mnogostranskimi interesi. Boje se, da pri sklepu miru ne bo mogoče vseh delov enako zadovoljiti in da bi utegnile gospodarske koristi kljub sovraštvu proti nemštvu prevrniti vse patriotične pomisleke.

V nemško avstrijskem listu je ironija tega članka razumljiva in tudi to, da skuša nahujskati nevtralce proti zaveznikom. Ali res je, da se pripravljajo angleško francoski zavezniki ravno tako kakor nemško avstrijski na nove gospodarske zveze in na gospodarski boj.

CARIGRAJSKE SANJE.

Kakšni so cilji sedanje vojne? Zakaj se n. pr. bojuje Rusija?

Učili so nas — in še vedno nam dopovedujejo, da hoče car batjuška maščevati Srbijo in osvoboditi avstrijske Slovane. Sploh hoče s svojimi zavezniki ustvariti pravico — vsaj nacionalno pravico — v Evropi in še po nekaterih drugih krajih sveta.

Profesor Miljukov, vodja takozvanih kadetov (konstitucionalne demokratične stranke), je bil z ruskim poslanstvom v Londonu, ravno ko je dosegla ruska kavkaška armada nekaj znatnih uspehov na azijskem bojišču. Tedaj je pravil, da bodo Rusi brez dvoma zasedli Carigrad in si ga po vojni pridržali.

Neki časnikarski poročevalec je na to vprašal Miljukova: "Ali bodo pa tudi vaši zavezniki zadovoljni, da obdržite Carigrad?"

"O, da, brez dvoma!" je odgovoril Miljukov. "Z zavezniki se Rusi popolnoma razumemo. Ministrski predsednik Asquith je v svojem pozdravnem govoru naši delegaciji razločno omenil, da bomo imeli prednost v Carigradu."

"Kaj bo pa potem Anglija imela od te vojne?" ga je nadalje vprašal časnikar."

"Poleg moralne zavesti, da je storila veliko za civilizacijo," je odgovoril, "brezdvomno dobi Mezopotamijo. To bo najlepša zveza z Egiptom in Malo Azijo; in s tem bo tudi preprečena nemška nakana glede Bagdada."

Črno na belem menda še ni, da dobe Rusi Carigrad. Ali že namen je zanimiv. Carigrad ni ruski in ni nikdar bil ruski. In če bi ga Rusija dobila, ne bi to pomenilo svobode balkanskih narodov, temveč povečano odvisnost od Rusije.

Na Ruskem so ustanovili posebne posredovalnice za rumene delavce. V vseh krajih Rusije, kjer se čuti pomanjkanje delavcev, hočejo porabiti kitajske in korejske kulije. Take posredovalnice ustanavlja poljedelsko ministrstvo in zveza rudniških podjetnikov. — V vzhodni Sibiriji niso kitajski in korejski kuliji nič novega. Za evropsko Rusijo pa pomeni to zelo važen eksperiment, ki ustvarja resno "rumeno nevarnost." Znano je, kakšne posledice je imelo importiranje rumenih delavcev v Ameriko. V Evropi lahko nastanejo še večje komplikacije. Ker so kuliji v svojih življenskih navadah nad vsako mero skromni in so zaradi tega njih plačilne zahteve neverjetno nizke, jih bodo hoteli podjetniki najbrže tudi po vojni obdržati. Sledili bodo neizogibni konkurenčni boji, s katerimi bo v mnogih krajih spojena tudi zmeda pojmov, ker ne bodo delavci ne na eni ne na drugi strani takoj spoznali solidarnosti svojih interesov. Na zadoščenje kapitalistov se bodo razvijali plemenski boji. Toda naposled bo razredna zavest vendar zmagala, ker mora. V Evropo importirani kuliji se bodo prejalislej pod pritiskom razmer morali organizirati s svojimi belimi tovariši, in naposled postanejo lahko učitelji organizacije in socializma med svojimi zaostalimi rojaki. Napredek ne hodi vedno po ravnih potih, hodi pa le.

Rezultat gospodarske konference zaveznikov, ki se je ravnokar končala, je sedaj objavljen. Zavezniki so izdelali načrt, s pomočjo katerega mislijo bojkotirati srednje-evropski državi po vojni. Različni državniki, ki so se udeležili te konference, so izjavili, da so se zdaj vse govorice o bodočem bojkotiranju nemškega oziroma avstrijskega blaga popolnoma uresničile. Po vojni se bodo zavezniške sile združile in s pomočjo lastnih in s pomočjo industrij onih držav, ki žive zdaj z njimi v prijateljskih odnošajih, spravile svoje dežele v normalno stanje. Dalje so sklenili ustanoviti nekako mednarodno mornarico, v kateri bodo zastopane vse zavezniške države ali pa tudi one države, ki so zdaj nevtralne, ako bodo to želele. Zavezniške sile bodo druga z drugo delile svoje naravne zaklade. Nemško blago bodo pa bojkotirali s tem, da bodo nastavili visoko tarifo.

To so zelo grozeči načrti. Toda zdi se nam, da v praksi ne bo tako hudo kakor v teoriji. Časi kitajskih zidov so minuli; gospodarske potrebe so preveč internacionalne, da bi se mogli narodi tako ločiti, kakor mislijo zavezniki sedaj.

Pred tridesetimi leti je prišla Miss Julia I. Sneeden iz Brooklyna v zavod za umobolne v Pennsylvaniji. Takrat je znašal njen imetek 296,334 dolarjev. Od tega časa je narastel na 819.156 dolarjev. Miss Sneeden je še vedno v zavodu. Ves čas ni bila sposobna za nobeno delo. Kljub temu se je njeno premoženje avtomatično potrojilo, ne da bi bila ona o tem le kaj vedela. Taka globoka modrost tiči v kapitalističnem sistemu! Njegovi zagovorniki pa trdijo, da je to najpopolnejši družabni red, ki si ga je moči misliti!

Mornariški program, o katerem bo senat ta teden odločeval in ki ga priporoča mornariški odsek, zahteva za prvo leto tri dreadnoughte in štiri bojne križarke, za drugo leto štiri pojzvedovalne križarke, deset torpednih rušilcev, trideset obrežnih submarink, bolniško ladjo, popravljalno ladjo, municijsko ladjo in eno topničarko. Petletni program obsega deset dreadnoughtov, 6 bojnih križark, 50 torpednih rušilcev, devet oceanskih podvodnih čolnov, 59 obrežnih podvodnih čolnov ter razne pomožne ladje. Za balone in aeroplane se zahteva 3,500,000 dolarjev; najvišja cena za dreadnought je določena z 11,500,000, za bojno križarko pa s 16,500,000 dolarjev. Stroški za oklepe in topove niso vračunani.

To je prav čeden programček. Marinisti bodo za enkrat lahko zadovoljni.

V francoskem listu "Populaire du Centre," ki je glasilo socialistične manjšine, piše poslanec P. Brisson:

"Trajen mir je le mogoč 1. ako doseže delavstvo moč v državi; 2. kadar je kapitalistični imperializem uničen v vsaki deželi."

Iz tega sledi, da ni misliti na trajen mir, dokler ne zmaga socializem po vsem svetu. Prav to trdimo vedno mi. Zato je pa neumnost predpostavljati pacifizem socializmu. S pacifizmom ne dosežemo socializma; kadar bomo imeli socializem, bomo pa imeli mir brez pacifizma.

Prohibicionisti hočejo prepovedati vsako pijačo razun vode, ker je alkohol škodljiv. Ne bi bilo dobro, če bi se prej prepovedalo kuriranje z molitvami, ki je v Ameriki razširjeno, kakor da živimo še v srednjem veku in ki gotovo ni manj nevarno od alkohola?

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908. Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: FRANK PAVLOVČIČ, 46 Main St., Conemaugh, Pa.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, box 50, West Newton, Pa.
Tajnik: BLAS NOVAK, 46 Main St., Conemaugh, Pa.
Pomočni tajnik: IVAN PROSTOR, 1098 Norwood Rd., Cleveland, O.
Blagajnik: JOSIP ZELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5805 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRICH, 170 Franklin Main St., Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, 46 Main St., Conemaugh, Pa.
FRAN TOMAŽIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Toleston, Sta., box 73.
NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib St., Numrey Hill, N. S. Pittsburgh, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORŠEK, 1. porotnik, Box 195, Radley, Kansas.
JAKOB KOCJAN, 2. porotnik, 1400 E. 52nd St., Cleveland, Ohio.
ALOJZIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4, Box 86.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. KERN, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POMOŽNI ODBOR:

GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main St., Conemaugh, Pa.
ŠPENDAL IVAN, Conemaugh, Pa., Box 781.
GAČNIK IVAN, 425 Coleman Ave., Johnstown, Pa.
GABRENAJA JAKOB, Box 422, Conemaugh, Pa.
BOVC FRANK, R. F. D. 5, Box 111, Johnstown, Pa.
SUHODOLNIK IVAN, Box 273, South Fork, Pa.
ZOLER ALOJZIJ, Box 514, Conemaugh, Pa.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni, pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar na se pošilja edino potom Poštnih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov na naslov Blas Novak, S. D. P. Z. & Conemaugh Deposit Bank v Conemaugh, Pa.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

ZAPISNIK

4. redne konvencije Slov. Del. Pod. Zveze

V Kranjsko-Slovanskem Domu, (57th & Butler Sts.)
PITTSBURGH, PA.
od 2. do 10. maja 1916.
(Dalje.)

Čitanje dopisov in brzojavk.

Pismeni pozdrav Franka Gerloviča, člana društva št. 69 S. D. P. Z. se vzame na znanje.

Prostor prečita pisma bivšega glavnega tajnika Bavdeka, ki se na Kakerjev predlog prioboči dobesedno v zapisniku.

Conemaugh, Pa., dne 4. maja 1916.

Anton Lavrič, konvenčni predsednik 4. konvencije S. D. P. Z.

Cenjeni:—

Poročam Vam, da sem prejel vabilo udeležiti se konvencije; vabilo mi je vročil Louis Kveder, kojemu sem tudi naročil, da bodem na konvencijo prišel. Ker sem se pa pozneje premislil, vzemite na znanje, da me ne bode na konvencijo.

V zadoščenje glavnemu odboru izven mene naj vzame zbornica na znanje priloženo zapriseženo izjavo.

Pozdrav vsem zborovalcem.

Louis Bavdek, l. r.

Zapriseženа izjava:

Conemaugh, Pa., May 4, 1916.

Četrta konvencija S. D. P. Z. v Pittsburgh, Pa.

Cenjeni zborovalci!

Podpisani izjavljam, da ni nobeden glavnih odbornikov razven mene vedel za primanjkljaj v zvezni blagajni, in tudi nobeden od pomočnikov, kar jih je delalo v glavnem uradu, ni vedel za cent primanjkljaja. Radi tega naj se ne dolži nobenega glavnega odbornika in ne pomočnika, da je kriv in da je vedel za primanjkljaj. Kriv sem sam in sam bodem poravnal dolg oziroma primanjkljaj.

Louis Bavdek, l. r.

Sworn to and subscribed before me this 4th day of May A. D. 1916. — My commission expires March 9, 1919.

(Notarski pečat) E. W. Grabmair, Notary Public.

Poročilo posebnih odborov.

Brat Sitter poroča, da zahteva avditor nekaj pojasnil in da se po izjavi avditorjevi morajo poslati na krajevna društva pobotnice o onem denarju, ki so ga društva poslala na glavnega tajnika Bavdeka, a ga Bavdek glavnemu blagjniku Želetu ni izročil.

Na dr. Kernov predlog se sklene, da naj glavni blagajnik to ukrene. Glavni blagajnik Žele izjavi, da bo naročilo izpolnil, toda na odgovornost konvencije, to je poslal bo pobotnice o denarju, ki ga v resnici ni prejel.

Nadalje prečita Sitter pismo National Surety Co., New York:

New York, May 2nd, 1916.

Mr. Frank Pavlovčič, President of Slavonic Workingmen's Aid Union
46 Main Street, Conemaugh, Pa.

Re: Alojzij Bavdek, ex-Sec'y. of Supreme Lodge, Conemaugh, Pa.

Dear Sir:—

Pursuant to the terms and conditions of the bond executed by the company in behalf of the above named running to your association, and your agreement with our Mr. Reeve. Kindly furnish us with an itemized statement and proof or loos ,together with the evidence in support of the same. Very truly yours

A. H. Sayers, Assisant Secretary.

V slovenskem prevodu se glasi: z

G. Frank Pavlovčič, predsednik S. D. P. Z., 46 Main St., Conemaugh, Pa.

Zadeva: Alojzij Bavdek, bivši glavni tajnik, Conemaugh, Pa.

Cenjeni gospod:—

V smislu določb in pogojev jamstva, ki ga je dala naša družba gledé zgoraj imenovanega Vaši zvezi, in z ozirom na pogodbo z našim g. Reevejem Vas prosimo, da nam preskrbite in pošljete specificiran račun glede primanjkljaja z vsemi potrebnimi dokazili.

Z odličnim spoštovanjem vdani

A. H. Sayers, pomožni tajnik.

Siterju se naroči, da gre k avditorju.

Prostor nadaljuje čitanje pravil.

Vsled Kakerjevega predloga se imajo pri sestavi pravil oziroma dodatka k istim, ki se bo tiskal v posebni knjižici, vpoštevati vse one nove določbe, ki so bile s splošnim glasovanjem že sprejete. (Cirkular glavnega urada z lestvico).

Stran 23. Sprejme se Rupertov predlog, da se v "Otroškem oddelku" ima glasiti 1. točka namesto stare tako-le:

1.) "V otroški oddelek se sprejemajo otroci slovanske narodnosti."

K točki 2.) pa se na predlog Kokoteca dostavi če: "vpričo pooblaščenega društvenega člana."

(Na priporočilo Sitterjevo naj bi se pri točki 3) oziral odbor, ki bo sestavljal v slučaju nezdružitve načrt novih pravil, na določbe angleških zavarovalnic glede izplačila smrtnine v otroškem oddelku.)

Stran 24. Točka 2.) Na predlog Černetov se besedici "manj kot" izpustita.

Točka 3.) Na predlog Kakerjev se črta 4., 5. in 6. vrstica.

Med točko 3) in 4) se na predlog Želetov vstavi nova točka: "4.) Bolnik mora biti obiskan od zdravnika vsaj enkrat v teku 7 dni."

Sledi 15 minutni odmor ob 10. dop.

Po odmoru čita Prostor pravila dalje.

Sprejme se naknadno Rupertov predlog glede mesečnih prispevkov (str. 22 pravil): " . . . da ima plačevati članstvo za solventnost take doklade, kakor bodo potrebne; za vse druge stvari pa samo po 25c na mesec."

Stran 26. Točka 13.) Prva vrsta se ima vsled Karlingerjevega predloga glasiti: "Zahajati ne sme v javne lokale, razun v javne knjižnice in na društvene seje, ako je na iste pozvan; nadalje ne v gostilne" etc.

Stran 27. Točka 17.) odpade popolnoma. Namesto nje pa se uvrsti na predlog Karlingerjev glede bolniške podpore: v smislu določb S. N. P. J. — na predlog Kakerjev glede odpravnine: "Glavni odbor se glede odpravnine umobolnih lahko pogaja s sodno postavljenim varuhom."

Stran 28. Ves odstavek "Opomba" odpade. (Dr. Kernov predlog.)

Sklene se, da se dá konvencija danes popoldne med odmorom fotografirati.

Predsednik zaključi sejo ob 12. opoldne.

Po odmoru naznani Dr. Kern, da odhaja danes domov, in da ga vsled nujnih zadržkov najbrž ne bo več nazaj na konvencijo. Kdor torej ima kako pritožbo proti njemu, ali da je treba kako drugo zadevo rešiti, kjer se potrebuje mnenje vrhovnega zdravnika, prosi, da bi prišlo sodaj na vrsto, dokler je še tukaj na zborovanju.

Razne zadeve.

Dr. Kern pojasni par zadev manjše važnosti.

Pride na razpravo zadeva glede George Kosobera, člana društva št. 4. Po daljšem razmotrivanju se sprejme Vidrichev predlog, da se mu izplača v smislu pravil $200.00 odpravnine.

V zadevi Math. Bizjak, člana društva Sokol št. 21, obširno poroča porotnik Goršek. Po njegovem poročilu je Bizjak opravičen do celotne odpravnine $500.00, ker je za vsako delo popolnoma nezmožen, kakor izkazujejo tri zdravnika spričevala, in kakor se je tudi sam osebno prepričal. Ko je ugodno poročal še vrhovni zdravnik Dr. Kern, se na predlog Rupertov sklene, da se izplača Bizjaku cela smrtnina v znesku $500.00.

Vrhovni zdravnik.

Nadalje se določi plača vrhovnemu zdravniku, in sicer 15c od prošnje, s čimer se Dr. Kern zadovolji in na tozadevno vprašanje izjavi, da je pripravljen še nadalje ostati vrhovni zdravnik SDPZ.

Konvencija ga nato potrdi kod vrhovnega zdravnika še za nadaljno dobo.

Čitanje dopisov in brzojavk.

Prečita se vabilo Jugosl. Soc. Kluba št. 131 iz Pittsburgha na javen ljudski shod, ki se vrši jutri, t. j. v nedeljo popoldne ob 3. v Kranjsko-Slovenski Dvorani. — Se vzame na znanje.

Dr. Kern čita tudi

Računski zaključek,

ki ga je sestavil najeti aktuar.

Na predlog Kakerjev se aktuarjevo pismeno poročilo prioboči dobesedno v zapisniku v izvirniku in slovenskem prevodu.

Objavi se tudi aktuarjev račun za pregledovanje knjig, ki znaša $60.00; konvencija mu račun odobri in se sklene izplačati.

V odbor za sestavo resolucije glede združitve se izvolijo: Pavlovčič, Novak in Goršek.

Dr. Kern se od zborovalcev poslovi, in obljubi, če mu bo le mogoče, da se v pondeljek vrne.

Avditorjevo poročilo

glasi:

Report from Ernst & Ernst
Certified Public Accountants.

CASH AUDIT, Secretary's Records, Slavonians Workingmen's Aid Society
April 19th, 1916.

Pittsburgh, May 5th, 1916.

To the Delegates in Convention
Slavonian Workingmen's Aid Society
Pittsburgh.

Gentlemen:—

Pursuant to your request, we have examined the Cash Records of the Financial Secretary of the Slavonian Workingsmen's Aid Society — East Conemaugh, Pa., for the period from July 3rd, 1913, to April 19th 1916, and submit herewith our report.

Our examination covered only the accounting for the Cash Receipts recorded in the books of the Financial Secretary, no verification having been made by us of the source of these receipts, same having been, in accordance with your instructions, accepted as being correct.

Below is seth forth a summary of the recorded Cash transactions for the period under review:

RECEIPTS

Period	Amount Received	Deposited in Bank	More+ Less—
July and August 1913	$ 9709.58	$ 9709.58	$ —.—
October-December 1913, incl.,	16603.54	14388.60	2214.94—
January-April 1914, incl.,	17443.07	18035.64	592.57+
May-August 1914, incl.,	16508.55	17063.57	555.02+
September-December 1914, incl.	18069.97	15876.63	2193.34—
January-April 1915, incl.,	17337.38	14811.44	2525.94—
May-August 1915, incl.,	17161.16	18910.96	1749.80+
September-December 1915, incl.	17748.07	14029.00	3719.07—
Jan. 1st to Apr. 19th 1916., incl.,	15036.00	18439.26	3403.26+
Total	**$145617.32**	**$141264.68**	**$4352.64—**

DISBURSEMENTS.

Remittances to Treasurer during entire period	$139543.25	$139543.25	$ —.—
Excess of Receipts	$ 6074.07	$ 1721.43	$4352.64—
Deduct: Cash on Deposit	1721.43.43	1721.43	—.—
Cash shortage	$ 4352.64	$ —.—	$4352.64—

We verified Cash on Deposit, amounting to $1721.43, by direct communication with the Conemaugh Deposit Bank, the Society's depository.

It will be noted from the foregoing summary that the remittances to the Treasurer, together with the Cash on Deposit, are $4352.64 short of the amount received, this amount consisting of Cash received as follows:

From March 8th, 1916, to April 19th, 1916	$6074.07
Less: Cash on deposit	$1721.43
Cash shortage	$4352.64

We noted during the course of our examination that the Cash received was not deposited at the time of receipts, it being withheld bu the Secretary in a number of instances for more than a month. A comparation by periods of the amounts received and the amounts deposited is made a part of the foregoing summary and attention is directed thereto.

We have made no examination of the Society's Treasurer's accounts, with the exception of remittances of Cash from the Financial Secretary, shown by the Treasurers Records as having been received, and our report in submited subject to this fact.

POPOLDANSKA SEJA V PETEK DNE 5. MAJA.

Predsednik otvori sejo ob poldveh pop. z običajnim pozdravom.

Čitajo se imena glavnih odbornikov in delegatov. Navzoči so vsi, razun Sitterja, ki je pri avditorju, in Dr. Kerna.

Čita se zapisnik dopoldanske seje. Med čitanjem zapisnika pride Dr. Kern, ki zakasnelost opraviči. — Zapisnik se sprejme, kakor je čitan.

Sprejme se predlog Prostorjev, da se čita zapisnik samo enkrat na dan, in sicer celdanski zapisnik naslednje jutro.

Čitanje dopisov in brzojavk.

Preberejo se pismeni pozdravi društva Postojnska Jama št. 138 138 S. N. P. J. in društva Moonrunski Trpin št. 60 S. D. P. Z., ki se vzameta na znanje.

Prostor nadaljuje s

"čitanjem pravil".

Str. 30. Zadnja vrstica v točki 5) se ima v smislu že sprejetega sklepa glasiti sedaj tako-le: ". . . glavnega tajnika ter na ime banke, s katero S. D. P. Z. posluje."

V točki 7) na isti strani, se vsled predloga Dr. Kerna "Bolniški nadzornik" nadomesti z "Bolniški odbor, sestoječ iz treh članov," ter se ima v tem smislu ves odstavek prikrojiti.

Pri čitanju odstavka "Opravki društvenih sej", str. 32 in 35, se na Rupertov predlog kslene, da se izda poseben opravilnik društvenih sej za slučaj, da ne pride do združitve.

Str. 34. Na predlog Černetov in Karlingerjev se doda pri odstavku "Suspendacija članov" par važnejših točk gledé pasivnih članov iz pravil S. N. P. J., str. 91.

Sprejmeta se tudi naslednja dva predloga:

Karlingerjev: "Član, ki se polakomi višje plače, kot jo pa določa unija, in ki opravlja nevarna dela, katera ta pravila prepovedujejo, se suspendira in postane pasiven član S. D. P. Z. dotlej, dokler opravlja tako nevarno delo.

Dr. Kernov predlog: "Vsak član, ki gre prostovoljno k vojakom, tudi postane pasiven član."

Str. 37. Tretji odstavek "Opombe" se na predlog Dr. Kernov črta.

Str. 37. "Potni listi". Točka 1) se na predlog Černetov popolnoma izpusti, namesto tega pa se vstavi: "1) Potni listi se izdajajo samo za inozemstvo, vendar pa ne v one države, ki so zapletene v vojno. (Črnetov predlog.) Izdaja jih glavni urad za dobo 6 mesecev; v potrebi se ta doba lahko podaljša." (Novakov dodatek.)

Str. 38. Točka 2) odpade v smislu sprejetega sklepa.

V točki 4) se v prvi vrstici besede "s potnim listom" črtajo.

Istotako v točki 6).

V točki 7) se črtajo besede "katera svota pripade društveni blagajni."

Str. 39. Točka 3) se na predlog Frank Bavdeka črta in vpiše nova točka

"3). Sprestopnim listom se mora član javiti tajniku novega društva v najkrajšem času, sicer se suspendira."

Črta se točka 5) popolnoma.

Str. 40. "Spremembe oporok". Na predlog Kakerjev se točka 3) črta in izpusti. Namesto tega pa se zadnji stavek v 2) točki spremeni in popravi tako-le: " vpotrebi zadostujejo tudi člani, v najskrajnejši sili pa tudi druge osebe, ako se iste pri notarju zapriseže jo."

Sledi 15 minutni odmor.

Med odmorom se dá zbornica fotografovati.

Po odmoru čita Prostor pravila nadalje.

Str. 41. Točka 2) zgoraj. Na predlog Černetov se črta v prvi vrstici "porod $12.00", ter nadomesti z novo določbo: "redni porod $10.00". Kot novo točko 4) "Članice" se sprejme Dr. Kernov predlog:

"4) Članica mora biti najmanj 300 dni pri S. D. P. Z., da je deležna porodniške nagrade."

Na str. 41 in 42. "Plače glavnih uradnikov", se črta vse do "Nadzorniki"; namesto tega pa se vstavijo kot nove določbe sledeči predlogi:

Kotovec: "Glavni predsednik $100.00 letne plače."

Černe: "Podpredsednik $6.00 na leto."

Sitter: "Tajniku se določi stalna mesečna plača s pripombo, da mora delati v uradu 8 ur na dan, in ne sme opravljati nobene druge službe."

Welley: "Tajnik in blagajnik imata skupen urad ter si vzajemo pri poslovanju pomagata."

Kakerjev posredovalni predlog: "Tajnik in blagajnik imata vsak po $80.00 mesečne plače."

Pomožni tajnik $5.00 na leto. Zapisnikar pri zvezinih sejah 25c na uro.

Pomožni blagajnik $5.00 na leto.

Černe: "Dosedanje zaupnikove posle prevzame glavni blagajnik."

Sprejme se Vidrichov predlog, da se jutri, t. j. v soboto popoludne ne zboruje.

Predsednik zaključi sejo ob 6. večer.

DOPOLDANSKA SEJA V SOBOTO DNE 6. MAJA.

Predsednik otvori sejo ob 8. uri zjutraj z običajnim pozdravom.

Čitajo se imena glavnih odbornikov in delegatov. Navzoči so vsi.

Čita se zapisnik zadnje seje, ki se sprejme in odobri.

Tretji nadzornik Povše energično protestira proti že sprejetemu sklepu gledé skupnega urada glavnega tajnika in blagajnika. Povdarja in utemeljuje, da je ta sklep v sedanjih okolščinah, z ozirom na bližnjo združitev s S. N. P. J., popolnoma neprimeren in skoro neizvedljiv, ter predlaga, da se ta sklep razveljavi in postavi mesto njega nova določba.

Odgovarja mu prvi nadzornik Sitter in pobija Povšetove trditve.

Vname se vroča debata, v katero posežejo še drugi govorniki. Predsednik da na glasovanje Povšetov predlog, da se včerajšnji sklep glede skupnega urada razruši.

Predlog sprejet.

Prideta na glasovanje tudi sledeča predloga:

Paulič predlaga, da ostane pri starem, kakor je v dosedanjih pravilih, da se blagajnik ne more siliti, da bi imel s tajnikom skupen urad.

Černe pa stavi protipredlog, da ostane pri starem samo do eventualne združitve; v slučaju pa, da se združitev s S. N. P. J. ne izvrši, naj bi ostali včerajšnji sklepi glede skupnega urada in glede plač v veljavi.

Sprejet je Pauličev predlog.

Poročilo posebnih odborov.

Sitter in Dr. Kern poročata, da je avditor s svojim delom gotov, in da bi naj šel kdo po knjige k avditorju.

Zglase se za to prostovoljno Krašner, Novak in Kveder.

(Dalje prihodnjič.)

LISTU V PODPORO.

Jugoslov. soc. klub štev. 137, Kenosha, Wis., $5.00. Anton Jurca, Kenosha, Wis., 75c. — John Debelak $1.00. John Razvoza 90c. Jakob Ribarič 25c. Frank Kaserman 25c. Lovro Trobec 25c. Martin Obed 25c, Louis Bogataj 25c. John Subic 25c. Valentin Bogataj 25c. Lovro Guzel 25c. Sam Dolinar 10c .Skupaj $4.00. Vsi v Avella, Pa. — Jurij Brinšek, Chisholm, Minn. 25c (Ptg.) — Neimenovan, Chicago, Ill., $1.00. Frank Mlekuš, Springfield, Ill. 25c. — **Zadnji izkaz $78.59. Vsega do danes $89.84. Opomba. V zadnji št. list. je bila izkazana skupna svota $79.59, kar pa ni pravilno. Čitaj naj se $78.59.**

KLIC NA POMOČ LJUBLJANA.

Jugoslov. soc. klub št. 91 v Stone City, Kans., $2.05. — **Zadnji izkaz $22.75. Vsega do danes $24.80.**

Jugoslov. socijalistična Zveza v Ameriki.

EKSEKUTIVA:

N. Dimich, Filip Godina, P. Kokotovich, Fr. Mrgole, M. Polovina, J. Krpan, I. Paich, Alex Dubravac, Frank Hren, B. Žikič, Fr. Šaus in V. Suša.

Frank Petrich, gl. tajnik, 803 W. Madison Street, 4th Floor, Chicago, Ill.
Seje eksekutive so vsako prvo soboto v mesecu ob 8. zvečer na 803 W. Madison St.

NADZORNI ODBOR:

Mike Mavrich, Chicago, Ill.; Demeter Ekonomeff, Gary, Ind.; I. Celich, West Allis, Wis.; N. Dimich, Chicago, Ill.

ODBOR ZA TISKARNO.

Frank Zaje predsednik, Alex Dubravac blagajnik, Pet. Kokotovich tajnik, Frank Mrgole in Jos. Steiner odborniki.

Klubi, ki žele govornike, naj se obrnejo do gl. tajnika.

ARKANSAS: —

83. Fort Smith, Ark.—Jugosl. soc. klub, taj. Frank Grile, box 37, Jenny Lind, Ark. Seje se vsako tretjo nedeljo v mesecu, v Jenny Lind, Ark.
107. **Hutington, Ark.—Jugosl. soc. klub, taj. Jno. Jarnovich, R. F. D. Box 167.**
140. Harford, Ark. — Tajnik John Spendal, Bx 22

ARIZONA: —

164. Globe, Ariz.—Jugosl. soc. udruž., tajnik Bartol Gjikovich, box 1197.

COLORADO: —

132. **Pueblo, Colo. — Jugosl. soc. klub, tajnik Chas. Pogorelec, 508 Moffat ave.**

ILLINOIS: —

1. **Chicago, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Filip Godina, 2814 So. Karlov ave.**
4. La Salle, Ill.—Jugoslovanski socialistični klub, tajnik John Rogel, 427 Sterling Street.
6. Chicago, Ill.—Jugosl. Soc. Udruženje, tajnik Geo. Babić, 1944 So. Racine **Avenue.**
20. Chicago, Ill.—Jugoslavensko soc. udruženje, tajnik Petar Kokotovich, 2306 Clybourn Avenue.
45. Waukegan, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik P. Peklaj, 427 Belvidere St.
46. **Panama, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Andr. Ileršič, Box 831.**
50. Virden, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Sim. Kaučič, Box 195. Seje so vsako 2. nedeljo v mesecu ob 9. uri zjutraj v Minera Hali.
60. Chicago, Ill. — Jugosl. socialistično udruženje, tajnik Milan Hegji, 217 W. 24. St.
64. **Livingston, Ill. — Jugosl. socialistično klub, tajnik Frank Krek, P. O.**
67. Springfield, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Bregar, R. R. 8, Box 248.
84 Witt, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Zupančič.
92. Ziegler, Ill. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Jos. Ciprijanovich, box 6.
109. **Granite City, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik S. Gjurishich, b. 665, Madison, Ill.**
110. **Staunton, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Ausec, L. Box 158, organizator Frank Pervinšek.**
128. Nokomis, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Porenta, Box 30. Seje **so vsako drugo nedeljo v mesecu.**
154. Sesser, Ill.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Dan Vukich, Bx 686
160. Dorrisville, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Fred. Zelenc, Box 168.
168. Staunton, Ill. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Mike Radich, Box 332.

INDIANA: —

41. **Clinton, Ind. — Jugosl. soc. klub, tajnik Ign. Mušar, L. Bx 449; organizator Ant. Ladiha, 824 N. 9th St. Seje so vsako prvo in tretjo soboto v mesecu ob 7. uri zvečer.**
53. Gary, Ind. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Stanko Novakovich, 1629 Washington St.
165. Whiting, Ind.—Jugosl. soc. udruž., tajnik Jos. Nastav 1005 Schnage Ave.

IOWA: —

158. Centerville, Iowa. — Jugosl. soc. udruž. Tajnik Stefan Papich, Mine No. 30.
163. Carney, Iowa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Vimpovšek, Box 93.

KANSAS: —

30. Mulberry, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik M. V. Smolšnik, R. R. 2, box 208.
31. **West Mineral, Kans.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Speiser, box 293, Seje so vsako 2. in 4. nedeljo v mesecu ob 2 uri popoldne v E. Mineral, dvorani št. 6.**
34. Frontenac, Kans.—Jugosl. soc. skupina, tajnik John Trotar, P. O.
80. **Franklin, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Louis Karlinger, R. F. D. 4, Box 86, Girard, Kans.**
81. Skidmore, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik J. Alič, R. 3, Box 140, Columbus, Kansas.
82. Carona, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Blaž Mezori, R. R. 3, Box 212, Columbus, Kansas.
91 Stone City, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Mike Fine, box 496.
133. **Dunkirk, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Tomšič, R. F. D. 1, Box 167. Pittsburg, Kans.**
150. Ringo, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Lekshe, Box 407.
157. **Gross, Kansas.—Jugosl. soc. klub, tajnik Chas. Jane, Box 118, Croweburg.**

MICHIGAN: —

61. Detroit, Mich. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Jos. Kovach, 387 Ferry Ave.
114. Detroit, Mich. — Jugosl. soc. klub, tajnik Jos. Oven, 354 Hendrie Ave.

MINNESOTA: —

22. Chisholm, Minn. — Jugosl. soc. klub, taj. M. E. Sostarich, 308 W. Birch St.
152. Virginia, Minn.—Jugosl. udruženje, organizator Nik. Jugovich, Box 830.

MISSOURI: —

14. St. Louis, Mo.—Jugosl. soc. udruž., taj. M. Vojnovich, 1600 So. 10th Street.

MONTANA: —

73. Red Lodge, Mont.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Urleb, Bx 734
96. **Bear Creek, Mont.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Daniček, Bear Creek, Mont.**
134. **Klein, Mont.—M. Meznarich, box 127.**

OHIO: —

2. **Glencoe, O.—Jugosl. soc. skupina, tajnik I. Žlembergar, L. Box 12. — Redne mesečne seje so vsako 2. nedeljo popl. pri sodr. N. Žlembergerju.**
18. E. Youngstown, O.—Jugosl. soc. udruženje, taj. Jos. Šestok, box 511.
26. **Neffs, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Karl Dernač, box 26.**
27. Cleveland, O.—Jugosl. soc. skupina, tanjik Andr. Bogataj, 6906 St. Clair Av. Edv. Banisel, organizator. — **Seje vsak 2. četrtek in četrto soboto ob 8. uri zvečer v mesecu na 1107 E. 61. St.**
38. E. Palestine, O. — **Jugosl. soc. klub, tajnik Jos. Istenich.**
49. Callinwood, O.—Jugosl. soc. klub, tajnik Valent. Plešec, 446 E. 156. St. **Cleveland, O.**
62. Youngstown, O.—Jugosl. soc. klub, tajnica Josephine Zupane, 903 Himrod av. Youngstown, O., organizator Alois Zupane.
71. Cleveland, O.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik P. Matuna, 1099 E. 64. St.
76. Euclid, Ohio — Jugosl. soc. klub, tajnik John Ulaga, Cul Rd.
86. Akron, O.—Jugosl. soc. udruž. taj. S. J. Bujan, 379 Orleans Ave Rear.
89. **Lorain, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Geo. Petkovšek, 1794 E. 29th St.**
113. **Bridgeport, O. — Jugosl. soc. klub.**
141. Steubenville, O.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Bartl Srijer, 203 So. 3rd st.
147. Barberton, O.—Jugosl. soc. udruženje, taj. Stevo Zinich, Box 384.
159 Bellaire, O.—Jugosl. soc. udruž., tajnik Božo Bober, BS 21 Yorkville, O.
161. Yorkville, O. — **Jugosl. soc. udruženje, tajnik Stojan Raguž, Box 58.**

OREGON:

47. Portland, Ore.—Jugosl. soc. udruž., tajnik Lukas Istvanich, 621 Bidwell av.

PENNSYLVANIA: —

3. N. S. Pittsburgh, Pa.—Jugosl. soc. skupina, taj. John Bestich, 722 Emlin St.
5. Conemaugh, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Podboj, box 218, Conemaugh, Pa.
10. **Forest City, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Ratais, box 685.**
12. E. Pittsburgh, Pa.—Jugosl. soc. udruž., tajnik G. J. Busija, BS 266, **John Gračanin, organizator.**
13. Sygan, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Polanc, Box 478, Morgan, Pa.
16. Clairton, Pa.—Jugosl. soc. udr., taj. John Apfelthaler, Box 128 Elizabeth, Pa.
19 Farrell, Pa.—Jugosl. soc. udruž., tajnik M. Fabiančich, 1058 Spearman ave.
32. **West Newton, Pa.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Jos. Zorko, R. F. D. 3, bx 50**
57. So. Side Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Jos. Black, 2629 Sarah St.
59. New Brighton, Pa.—Jugosl. soc. udr., ta jnik John Chogich, box 175.
63. Herminie, Pa. — Jugosl. socialistični klub, tajnik Ant. Kodrich, R. F. D. 3, Box 106, Irwin, Pa.
65. Johnstown, Pa. — Jugosl. soc. klub., tajnik Math Gabrenja, R. R. 1, bx 120
69. Herminie, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Alois Slebir, box 117.
70. Large, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Nik. Jakrlin, Box 195.
74. Willock, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik J. Miklaužič, L. Box 3.
77. McKees Rocks, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Blaž Crnkovich, 339 Phoenix St.
78. Ambridge, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik P. Obradovich, Box 51. **Seje vsake tretje nedelje v mes. ob 9. dopoldne u prostorih Soc. Ed. Bureau. Organizator John Baraga. Seje se vsako zadnjo nedeljo v mesecu.**
90. Primrose, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik A. Sauer, Box 743.
93. **Browndale, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik F. Verbajs, RFD. 2. Forest City.**
98. Jarrett, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Aug. Orel, R. F. D. 52.
99. McKeesport, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, taj. Anton Tomac, 412 Archer Ave.
100. Ellsworth, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik J. Pushkarich, box 161.
104. Woodlawn, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik J. Lažeta, L. Box 133, Aliquippa, Pa.
117. Beaversdale, Pa. —Jugisl. soc. klub, tajnik Ant. Zalar, BS 127.
118. **Canonsburg, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Paul Posega, box 365, Canonsburg, Pa.**
127. Dunlo, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Bavdek, Box 242.
131. Pittsburg, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik, Bart. Fiorentin 5171 Dresden, Alle.
144. Fitz Henry, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Boltich.
155. Reading, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Peter Kočevar, 143 River St.
162. Brownsville, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Vaso Predragovich, bx 239, West Brownsville, Wash. Co.
167. McDonald, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Louis Suc, South View, Pa.
170. Steelton, Pa. —Jugosl. soc. udruženje, tajnik J. Mroovich, 553 So. 3rd St.

WASHINGTON: —

28. Roslyn, Wash. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Vinko Šolić, Box 8.

W. Va.: —

166. Milburn, W. Va.—Jugosl. soc. klub, tajnik Tony Semec, P. O.

WISCONSIN: —

9. Milwaukee, Wis.—Jugosl. soc. udruž., tajnik Peter Radulovich, 291—7th St.
11. Kenosha, Wis.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Mato Mladjan, Box 55. Organizator Paul Jurca. — Seje so vsako zadnjo nedeljo v mesecu v na Socijalist gl. stanu.
35. W. Allis, Wis. — Jugosl. udruž., tajnik Stevo Bešenich, 461 — 54. Ave.
122. Racine, Wis.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik M. Rudan, 1318 N. Main St.
137. Kenosha, Wis. — Tajnik Pavel Jurca, 460 Grand Ave.

WYOMING: —

8. Cumberland, Wyo.—Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Šifrar, Box 64.
44. **Superior, Wyo. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Lukas Groser, box 341. Andrej Kržišnik, box 103, organizator. Seje se vsako drugo nedelje v mesecu popoldne ob 2. uri v Hali K. Peruška.**
108. Cambria, Wyo. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Nik Pražetina, Box 25.
136. Rock Springs, Wyo. — Jugosl. soc. klub, taj. Frank Tauchar, 674 Ahsay av.
169. Relinnce, Wyo. —Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Dermota, Bx 137

KONFERENČNI ODBORI.

St. 1. **Zapadna Pennsylvania.** Tajnik Paul Hanas, 2840 East St., N. S. Pittsburgh, **Pa.**
St. 2. **Ohio.** Tajnik Sp. Markovich, 356 Emerson Pl., Youngstown, O.
St. 3. **Chicago.** Tajnik Blaž Jakopec, 1944 So. Racine Ave.
St. 5. **Wisconsin.** Tajnik Jos. Stepich, 412—4th Ave., Milwaukee, Wis.
S. 5. **Misouri in južni Ill.** Tajnik Frank Porenta, box 30.
St. 6. **Kansas.** Tajnik John Goršek, Box 195 Radley, Kans.
St. 7. **Ohio.** Tajnik Tony Škoda, R. 2, Box 161, Bellaire, O.

Vse pritožbe tičoče se J. S. Z., je nasloviti na sodr. Mauricha, člana nadzornega odbora, 1944 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

NAZNANILO.

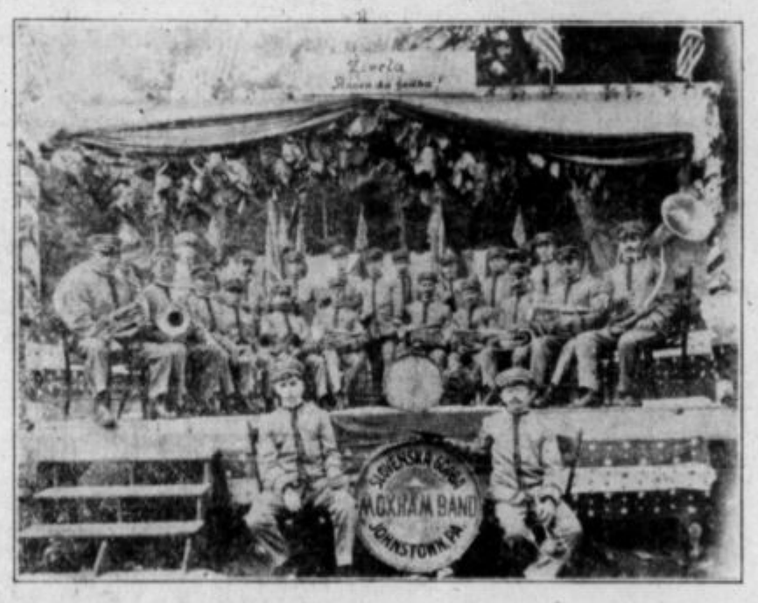

SLOVENSKA MOXHAM GODBA

v Johnstownu, Pa., bo obhajala

štiriletnico svojega obstanka

v torek dne 4. julija 1916.

Tem potom uljudno vabimo vsa cenjena društva ter posamezne rojake in rojakinje iz Johnstowna in okolice, da se polnoštevilno udeleže našega PIKNIKA oz. izleta dne 4. julija na istem prostoru kakor lansko leto na koncu Ohio St. v Constable Hall. V slučaju slabega vremena se pa vrši zabava v dvorani društva "Triglav" na Moxham.

Za obilno udeležbo se priporoča.

Odbor Slov. Moxham Godbe.

Jos. Rogel, predsednik.

GRAND OPENING

Cenjenim rojakom v Chicagu in okolici naznanjam, da bo dne **slavnostna otvoritev mojih gostilniških prostorov, bivši Martin Potokarjev Place, 1625 S. Racine Ave., cor 17. St.**

v sobotu 1. julija

Vsem cenjenim gostom bodem kar najbolje postregel z izvrstnimi pijačami in okusnim prigrizkom. Igrala bode godba na pihala, broječa 12 mož.

Ker sem član socialistične stranke, zato upam, da me sodrugi mnogobrojno posetijo.

Za obilen poset se priporoča

JOE PITT,

1625 So. Racine Ave. Chicago, Ill.

Neprebava, zapeka, slaba prebava, otrpla jetra in njeni znaki kakor nečisti jezik, zguba slasti, splošna slabost, slabokrvnost in želodčne neprilike naredijo vas zelo bolne. Zakaj bi ne rabili

SEVERA'S
Balsam of Life

(Severov Življenski Balzam) ob pravem času ter bi stem preprečali še bolj slabih posledic? Delovanje tega zdravila je hitro in uspešno. Je tudi tonika, ki uspešno krepča. Zagotovi vam redno delovanje črev ter odpravlja utrujenost, osvežuje in zmanjša napade. Mirujoči upliv tega zdravila ga stori velike vrednosti v slučajih ponavljajoče mrzlice. Okrepčuje slabotne ljudi ter se zato priporoča ženskam v času bolezni.
Cena 75 centov steklenica.

Bol v želodcu. Mr. M. Sobkowiak, Coburg, Westville, Ind., nam je pisal: "Moja žena je imela bol v želodcu toda bolečine so prenehale potem ko je rabila Severov Življenski Balzam."

Kadar kupujete zdravila, zahtevajte vedno Severova in glejte, da jih dobite. Lekarnarji vsepovsodi prodajajo Severove Pripravke. Ako slučajno lekarnar nima zdravila katerega zahtevate, naročite ga od nas.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa

Izvirno potrdilo
(ORIGINAL RECEIPT)

ki nam ga pošlje poštni urad iz starega kraja, priča vsakemu, da je denar poslan naslovniku, bil izplačan. Potrdilo je podpisano od osebe, ki ste ji poslali denar in ko ga mi dobimo sem, ga hranimo za to, da se lahko vsak pošiljalec sam prepriča o prejemu poslane vsote.

Cene po dnevnem kurzu.

ZA DENAR JAMČIMO V VSAKEM SLUČAJU!

Prebitek in glavnica $669,672.99 **Hranilne uloge $4,687,208.83**

Pišite nam v vašem materinskem jeziku na

KASPAR STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVENUE, CHICAGO, ILLIONOIS.

ZA IZOBRAZBO.

Razširite svoje znanje! Poučite se o socializmu! Razvedrite si duha! "Proletarec" ima v svoji književni zalogi sledeče knjige in brošure. Pošljite naročilo še danes:

Maksim Gorki: Mati, mehka vezba	$1.00
Upton Sinclair (poslov. Jos. Zavertnik in Iv. Kaker): Džungel. Povest iz chicaških klavnic	.75
Enrico Ferri: Socializem in moderna veda	.50
Proletariat	.10
Etbin Kristan: Nevarni socializem	.10
Kdo uničuje proizvajanje v malem	.10
Socializem	.10
Socialistična knjižnica, 2 zvezka in "Naša bogatstva"	.10
Kapitalistični razred	.10
Vojna in socijalna demokracija	.15
Prof. Wahrmund (poslov. A. Kristan): Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost	.25
O konsumnih društvih	.10
Zadružna prodajalna ali konsum	.05
Kako je lep vojaški stan. (Poljudne zbirke "Več luči!" 6. snopič.)	.10
Katoliška cerkev in socializem	.10
Spoved papeža Aleksandra	.10
Francka in drugo	.25

Vse te knjige in brošure pošljemo poštnine prosto.

PROLETAREC,
4008 W. 31st St., CHICAGO, ILLINOIS.

Vabilo na slavnost,

katero priredi

Društvo "Postojnska Jama",

št. 138 S. N. P. J. v Canonsburg, Pa.,

dne 4. julija t. l. ob času razvitja nove društvene zastave.

Tem potom vabimo vsa bližnja bratska društva kakor tudi vse občinstvo, da nas posetijo v velikem številu in nam s tem pripomorejo k boljšemu uspehu.

PROGRAM:

1. Zbiranje članov dr. "Postojnska Jama", ob 7 uri zjutraj v društveni dvorani.
2. Ob devetih in pol odhod na postajo Canonsburg in sprejemanje došlih bratskih društev.
3. Razvitje zastave in nastop govornikov.
4. Korakanje, obhod po naselbini.
5. Kratek odmor.
6. Prosta zabava in ples do ½ dvanajstih zvečer.

Na svidenje dne 4. julija! **Društveni odbor.**

Central Hotel
Conemaugh, Pa.
Fred. Mosebarger,
LASTNIK.

Ena najboljših socialističnih revij v angleškem jeziku v Ameriki je: "INTERNATIONAL SOCIALIST REVIEW." — Izhaja mesečno in stane $1.00 na leto. — Naslov: Int. Soc. Review, 341 E Ohio St., Chicago, Ill.

ROJAKOM NA ZNANJE.

Cenjenim rojakom v Chicagu, Waukeganu, Kenoshi in Milwaukee naznanjam, da sem prevzel dobroznano gostilno Jazbec in Omahne, bivši Martin Potokarjev Place, na 1625 S. Racine Ave., ter se jim priporočam za obilen obisk. Točil bodem najizbornejše pijače ter vsakemu kar najbolje postregel.

JOE PITT

Jos. Pungerčič ali po domače Skut
1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill.
Telephone Canal 3014

Stranka

Do danes, 27. junija so prijavljeni sledeči delegatje za III. zbor, ki začne svoje zborovanje točno ob osmih zjutraj dne 2. julija v Narodni dvorani, vogal 18. ulice in So. Racine ave., Chicago, Ill.:

Za klub št. 1 Frank Aleš,
—"— 2 Nace Žlemberger,
—"— 3 Pavel Hanas, Geo. Mokrovich, Fred Randa, Paul Šafar in S. Trukar.
—"— 6 Jos. Horvat, Augusta Mere, L. Duić in H. Tomich.
—"— 9 Nick Hinich in Thos Stepich,
—"— 11 Mato Mladjan,
—"— 12 Mart. Stupljanec in Štefan Blagich,
—"— 13 Matevž Dermota,
—"— 14 M. Weiss,
—"— 16 John Apfelthaler,
—"— 18 J. Isakovich,
—"— 20 Božo Stojanovich in M. Chuck.
—"— 22 Jos. Mourin,
—"— 27 Jos. Jauch,
—"— 36 Pet. L. New in Stevo Dardich,
—"— 45 Paul Peklaj,
—"— 49 Dom. Bümell,
—"— 53 Lazo Brkljač in M. Žnavor.
—"— 57 Jos. Black,
—"— 59 John Chogich,
—"— 60 Dr. Mihanovich.
—"— 61 M. Živulovich, V. Reiger, A. Trstenjak, S. Mirosavljevich, M. Kirin, M. Sokolovich in J. Čičič.
—"— 69 John Trčelj.
—"— 70 Nik Jarlin,
—"— 78 John Simunc,
—"— 71 Pet. Matuna,
—"— 77 Jos. Lang,
—"— 86 Milan Stanich,
—"— 99 Janko Kovačič,
—"— 100 J. Juškarich,
—"— 104 Peter Skrtich,
—"— 114 Frank Oglar in J. Oven,
—"— 122 Mart. Rudan,
—"— 131 Ant. Horvat,
—"— 136 F. S. Tauchar,
—"— 137 Frank Zabukovec,
—"— 137 Mihael Bobalich,
—"— 152 Drag. Eliaš,
—"— 161 T. S. Gjokovich.

Klubi, ki do danes še niso izvolili svojih delegatov, naj to takoj store in njih imena prijavijo gl. tajniku, da jim pošlje pooblastila. Pooblastilo hrani delegat in ga izroči na kongresu tozadevnemu odboru za pregledovanja pooblastil.

Delegatje naj svojo pot tako urede, da pridejo v Chicago v soboto 1. junija, tako da jim bo mogoče prisostovati v soboto večer konferenci, ki se vrši na 1944 So. Racine Ave. Prihod — t. j. vlak in čas — je naznaniti tajniku, da jim more leta dati navodilo glede stanovanja.

Tajništvo J. S. Z.

J. S. Z. KLUBOM NA ZNANJE.

Do 20 članov enega delegata; od 20 do 50 2 delegata, in potem na vsakih 25 članov po enega delegata več. Stroške za pošiljanje delegata — to je vožnjo — trpi klub sam — izvzemši slabejše klube, ki so oddaljeni 600 milj od zborovanja, katerim pomaga Zveza po mogočnosti.

Tajništvo J. S. Z.

SEJA EKSEKUTIVE J. S. Z.
dne 2. junija 1916.

Navzoči so Žikić, Šavs, Dubravac, Polovina, Godina, Dimić, Petrich, Kokotovich, Hren, Mrgole in Suša. Od urednikov je navzoč sodr. Kristan.

Predseduje Hren, zapisnik vodi Dimić. Zapisnik zadnje seje se prečita in sprejme.

Na dopis iz Allegheny County Socialist Party, ki apelirajo za pomoč v ječi se nahajajočih štrajkarjev, se zaključi, da se apel objavi v naših glasilih, iz blagajne se pa določi $10.00, katere pošle tajnik na pristojno mesto.

Na dopis iz Ellswortha, Pa., kluba št. 100, ki se obrača za financielno pomoč, da bi mogli poslati na zbor delegata, se zaključi, da se ravnajo v smislu pravil.

Prečita se dopis kluba št. 20, ki se peča z zadevo sodr. Savića, Cvetkova in kluba št. 6, ki po Savićevi izjavi ne prizna, da je kompetenten soditi o zadevah, ki nastajajo med urednikom in dopisniki. Sodr. Savich je namreč zahteval, da sodr. Cvetkov zaradi uničenega rokopisa izbere pri klubu št. 6 porotni odbor. Gl. odbor smatra, da je klub št. 6 po pravilih dolžan priznati sodr. Cvetkovu in Savichu porotni odbor. To ima tajnik sporočiti klubu št. 6.

Sodr. Žikić izjavlja, da se ne bi mislilo, da je tudi on zapleten v zadevo Savičevega rokopisa, da je to sodr. Cvetkov naredil brez njegove vednosti.. To se vzame na znanje.

Čitajo se dopisi klubov št. 9, 71, 77 in 86, izmed katerih se eni pečajo z raznimi predlogi. Vsebina dopisov se vzame na znanje. Dopisi, ki vsebujejo predloge za kongres, se izroče odboru za referate.

Na dopis konf. odbora št. 1, v Penna., kjer zahtevajo, naj izbere na zahtevo kluba št. 57 sodr. Savich porotni odbor, ker je ob izbruhu vojne govoril v patriotičnem tonu na shodu, se iz praktičnih razlogov zaključi, da naj klub št. 57 poda pismeno obtožbo na klub št. 20, katerega kluba član je sodr. Savich. Ta klub potem sodr. Savicha zaslišI in potem obtožbo z njegovo obrambo vred pošlje gl. odboru. — To, meni gl. odbor, bi bil najkrajši pot rešitve o tej zadevi, ker so pravila v tem slučaju pomanjkljiva.

Sodr. Petrich poroča, da je bilo v mesecu maju razpečanih 2244 rednih, 100 izjemnih in 58 dualnih mark.

Dalje poroča, da je vsled dela, ki prihaja sedaj pred kongresom, bil primoran najeti pomoč, ker je sodr. Cvetkov izjavil, da je zaposlen s prevajanjem neke knjige, odkar je resigniral pri Radnički Straži. Vprašuje tudi, če je smatrati njegovo resignacijo pri Straži v zvezi s pomočnikom pri Zvezi. Sklene se, da se sodr. Cvetkova pokliče, kadar je potrebno za delo, in če nima časa, naj se dobi druga pomoč. (Sodr. Petrich omenja, da je nekaj dela opravil dosedaj sodr. Polovina, ki misli na ta način odplačati pri Zvezi dolg. Po njegovem mnenju je njegovo delo dosedaj vredno $15.00, kar mu je tudi kreditiral.)

Prihodnja seja se vrši v soboto 10. junija, in sicer v prostorih "Radničke Straže".

M. Dimić, zapisnikar.

NAZNANILO!
Cleveland, O.

Dne 4. jul. (Fourth of July) prirede sledeči Jugosl. socialistični klubi izlet (Piknik): Slov. soc. klub štev. 27 iz Clevelanda, Hrv. soc. klub št. 71 iz Clevelanda, Slov. soc. klub št. 49 iz Collinwooda in Slov. soc. klub št. 76 iz Nottinghama, O., na posestvu g. Jos. Kostelic (Pernikovi farmi). Pričetek piknika je ob 10 dop. Sodelovali bodo razni pevski zbori in soc. tamb. zbor "Karl Marks" iz Collinwooda, O.

Da bo program tem popolnejši, bo na pikniku tudi govor o "Mednarodni solidarnosti delavstva".

Ker je čisti preostanek piknika namenjen le za propagando soc. nauka, se nadejamo obilne udeležbe od strani slov. delavcev iz Clevelanda in okolice.

Obenem priporočamo slov. delavcem, posebno volilcem, da se udeleže shoda prihodnjo nedeljo zvečer v Central Armory, na katerem bo govoril svetovno znani zagovornik proletariata sodrug E. V. Debs.

Pripr. odbor.

Chicago, Ill.

Pozivajo se vsi člani Soc. kluba štev. 1 na izredno sejo v petek večer, dne 30. junija v navadnem prostoru. Zelo važne stvari se imajo rešiti glede delegatov in J. S. Z. kongresa, kakor tudi glede jesenske veselice, ki jo namerava prirediti naš klub.

Uljudno se prosijo vsi, ki imajo ali pa so imeli vstopnice za Riverview Soc. piknik, da jih prineso s seboj in poravnajo.

Pridite vsi; stvar je zelo važna. V soboto dne 1. julija zvečer ob 8. se vrši konferenca delegatov, gl. odbora in vseh članov v Chicagu. Vrši se pri Radnički Straži na 1944 So. Racine ave.

F. Godina, tajnik.

VAŽNO ZA SLOVENSKE SOCIALISTIČNE KLUBE.

Klubi, kateri žele imeti slike in opise v "Ameriškem družinskem koledarju" za leto 1917, morajo iste doposlati prejkomogoče, nikakor pa ne kasneje ,kakor do 15. avgusta. Opis razvitka klubov in naselbin ne stane nič, pač pa morajo klubi povrniti stroške za klišeje. Posamezni klišej stane približno $5.00 in je potem lastnina kluba, in se vedno lahko rabi pri tiskovinah za shode, veselice i. t. d.

Kliše in račune za iste razpošlje klubom upravnik koledarja, kadar bode koledar izšel. Ako kateri izmed klubov želi klišej od leta 1916, naj vpraša pri upravništvu Proletarca.

Kenosha, Wis.

Jugoslovanska socialistična organizacija št. 139 priredi v nedeljo, 2. julija ob 2. popoldne **gozdno veselico** (piknik) v Ludvigovi šumi. To je ravno malo pred Hestigovo šumo na desno. Vstopnina za moške 50c. Vse jugoslovansko občinstvo iz Kenoshe in okolice vabimo, da se udeleži te veselice. Za dobro postrežbo bo skrbel

Odbor.

DOPISI.

Chicago, Ill.

Cenjeni urednik!

Prosim, odstopite mi malo prostora v nam priljubljenem listu "Proletarec".

Tukaj iz tega miljonskega mesta nimam nič kaj posebnega poročati; delavske razmere niso nič kaj posebno dobre in se ne morem nič pohvaliti. Delamo sicer vsak dan, ali kar se tiče delavske plače, jo pa tudi vsak prav lahko spravi v žep, zato ker doslej delavci niso dobili za svoj produkt plačila, mora delati le za kapitaliste ki so po sedanjem sistemu nekaj višjega od delavca, katerega le prezirljivo gledajo, kako se peha in gara za njih mastni profit. Ne vem kdaj bodo delavci spregledali in se otresli kapitalističnega jarma, da ne bomo večni sužnji? Ali za to ni druge pomoči, stopiti moramo v vrsto bojevnikov socialistične stranke in se bojevati skupno proti našim izkpriščevalcem. Sicer je ta boj težak, ali zmaga bo le na naši strani, ako bodo delavci oddali na volilni dan svoje glasove delavskim kandidatom, to je socialistom, pri jesenskih volitvah.

Ali kljub slabemu delavskemu položaju si moramo tudi chicaški trpini izbrati dan, da se snidemo in malo razveselimo.

Zatorej bo društvo "Narodni Vitezi št. 39 S. N. P. J." priredilo veliko vrtno veselico v Lyons, Ill. (po domače Riverside) v večini chicaških Slovencev znanem vrtu "Horalek's grove" in sicer dne 2. julija 1916.

V imenu društva "Narodni Vitezi št. 39 S. N. P. J." vabim najuljudneje vse Slovence in Slovenke iz Chicage in okolice, da se omenjenega dne snidemo na veselici v Riverside. Torej vsi na veselico na sveži zrak 2. julija.

Pozdrav vsem Slovencem in Slovenkam širom Amerike, tebi, Proletarec, pa želim mnogo naročnikov.

John Antolič,
naročnik.

Columbus, Kans.

Cenjeno uredništvo!

Kot večleten naročnik Proletarca upam, da mi boste priobčili sledečih par vrstic za obrambo osebne časti, katero mi nekateri vedoma ali nevedoma kradejo s tem, da raznašajo okoli laži, kakor da bi bili v resnici za to poklicani. Ne bom pisal vseh podrobnosti, ker so nepotrebne; pač pa bom pisal koliko, kolikor je nujno potrebno, da ne bodo sodrugi mislili, da sem izgubil pot poštenosti, in da se naredi konec govoricam. Prvič naj se pripomnim, da niso v Galena, Kans., akoravno je v Cherokee Countyju, delavci organizirani, vsled tega so smatrali mene in mojega tovariša za največja sovražnika, ker sva člana U. M. W. A. in zdelo se jim je potebno napraviti nama kar največ mogoče sitnoti.

Stvar je sledeča.

Podpisana sva šla za delem v rudotopilnico v Galena in sva tudi delo dobila; ko pa je bila plača premala, sva po par dnevih delo pustila in hotela iti dalje. Ko sva šla odtam ob 5:40 m. popoldan, so bili vsi doma, kakih 12 mož, ki so tam stanovali in so naju videli iti proči; in videli so tudi, da nisva ničesar nesla druzega kot kovčeg, katerega sem kupil dan poprej. Vseeno so nama podteknili oznaju obdolžili, da sva vzela en kovčeg, katerega lastnik je bil neki Clarence Kent, tudi delavec, in da je bilo v njem za $36.00 vrednosti. Čez 2 dni pa, ko sva se, nič slabega ne sluteča, vrnila v Galena, so naju takoj zaprli, ne da bi naju kdo kaj vprašal. Drugi dan nama je šele povedal, zakaj sva zaprta in niti nama ni dal prilike dobiti varščine. Čez 3 dni naju je šele izpustil pod varščino, vsakega pod $500. Tako ravnajo s človekom, kateremu niti najmanjše krivice ne morejo dokazati in v svobodni Ameriki. Potem pa, ko bi imela biti tožba, jo je pa omenjeni tožitelj popihal, da nihče ne ve, kam. Sicer nama je obljubil sodnik, da ga bo skušal dobiti, mislim pa, da le zato, da bi naju potolažil, ker sva bila do skrajnosti razburjena in sva zahtevala povrnitev stroškov, česar pa tudi nisva dobila. Potem sva 4a sla iskat tja, kjer je prej delal, pa zaman. Clarence je izginil in ni ga več. $10.00 bi pa vseeno rad dal onemu, ki mi ga pripelje ali pa samo pove, kje da je, da bi ga mogel dati zapreti.

Upam, da to zadostuje. Vsak lahko razvidi, da je povsem neopravičeno raznašati okoli laži o tatvini, s katerimi skušajo še škodovati soc. stranki. Če pa še ne bo zadostovalo, bom pa poskusil to, kar vam gotovo ne bo ugajalo.

Blaž. Mezori in Frank Aubelj,
R. 3, b. 212, Columbus, Kans.

Prava barva.

Vsakdo ve, da se ob gotovih časih človeku zdi, kakor bi bila njegova barva rumena ali upadlo bleda, ve da to ni njegova prava zdrava barva. Tu je neobhodno potrebno, da takoj storiš vse potrebne korake, da se Tvoje stanje ne bo poslabšalo ali postalo morda nevarno. Razvidno je, da je edini vzrok, da želodec ne delnje tako,kakor bi moral. Najprej vzemi Trinerjev ameriški eliksir iz grenkega vina in rabi ga vedno in redno. To spravi vse v natančen red. Želodec in Tvoji prebavljalni organi bodo začeli redno, pravilno delovati. Tek se bo povrnil, vsa hrana bode dobro prebavljena in Tvoj obraz dobil bo zopet pravo, čvrsto, zdravo barvo, kakor jo je imel navadno. Pri vseh drugisfih. Cena $1.00. Jos. Triner, izdelovalec, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

* * *

Ne pozabi, da je najboljše sredstvo, ki bo pomagalo, da Ti takoj prenehajo bolečine, Trinerjev liniment. Mesto, ki te boli, razgrej in potem drgni s Trinerjevim linimentom in opazil boš uspeh. Cena 25 in 50c, po pošti 35 in 60c.

PRODA SE

po nizki ceni šest tamburic, katere so bile rabljene samo eno leto. Tamburaški zbor se je razpustil vsled slabih razmer, sedanji lastnik pa vsled bolezni nujno potrebuje denar. Več se izve pri:

Ivan Brezovar, box 3,
(3x) **East Mineral, Kans.**

Cenjenim rojakom priporočam, da kupite tobak in slaščice v moji prodajalni. Vedel bom ceniti Vašo naklonjenost. Poštena postrežba.

Emil M. Markich,
5306 Butler St.
Pittsburgh, Pa.
(20-7 Advert.)

Moderno urejena gostilna
VILLAGE INN
s prostranim vrtom za izlete
MARTIN POTOKAR,
Ogden Ave., blizo cestno železniške postaje, Lyons, Ill.
Telefonska štev.: 224 m.

Dr. Richter's Pain Expeller
za revmatične bolečine, za bolečine otrpnalosti sklepov in mišic.
Pravi se dobi le z zavitku, kot vam kaže ta slika. Ne vzemite ga, ako nima na zavitku naše tržne znamke s Sidro.
25 in 50 centov vseh lekarnah, a pa naročite si naravnost od
F. Ad. Richter & Co
74-80 Washington Street,
New York, N. Y.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.
Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
Št. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3959

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Zdravniška preiskava brezplačno—plačati je le zdravila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Uraduje od 1 do 3 pop.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicage živeči bolniki naj pišejo slovensko.

MODERNA KNJIGOVEZNICA
Okusno, hitro in urpešno delo za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta. Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštena postrežba.
BRATJE HOLAN,
1633 Blue Island Ave.,
Chicago, Ill.
(Adver.)

James F. Stepina, predsednik.
Christian R. Walleck, I. podpreds.
Emanuel Beranek, II. podpreds.
Adolf J. Krasa, blagajnik.

Ravnateljski odbor:
Michael Zimmer, načelnik
Emanuel Beranek
Dr. Anton Blankini
John Fucik
A. V. Geringer
John C. Krasa
Ernest Kunde
James F. Stepina
C. R. Walleck

Ameriška Državna Banka

1825-27 Blue Island Avenue, blizo 18-ste ulice,
CHICAGO, ILL.

Glavnica in prebitek . . . $500,000.00

ODPRTO: Pondeljek in v četrtek do 8½ zvečer vse druge dneve pa do 5½ popoldan.

Pošiljamo denar v stari kraj brzo in točno.

POZOR!

Zaradi nepričakovanega naglega dviganja in nestalnosti kronske vrednosti, nemogoče je določiti stalno ceno, ali vse naše cene bodo računane po najnižjem dnevnem kurzu. Uprašajte ali pišite po cene.

Obsežnj denarni premet in nizke cene. Vse pošiljatve garantirane.

Direktna zveza s Prvo Hrvatsko hranilnico in posojilnico v Zagrebu in njenimi podružnicami.

Pošiljamo denar vojnim vjetnikom v Srbijo, Rusijo, Angleško in Francosko.

Govorimo vse slovanske jezike.

Naivečja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill..

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. -:- -:- -:-
"PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

KADAR potrebujete društvene potrebščine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.
Cenike prejmete zastonj. -:- Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebnik
MARTIN BARETINČIČ
324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

NOVA IZBIRA, NOVE CENE!
Za ure, verižice, prstane, ter raznovrstno zlatnino in srebrnino, obrnite se name. Prodajam tudi Columbia grafofone in slovenske, ter drugojezične plošče. Pišite po cenik!
ANTON J. TERBOVEC,
P. O. Box 1 Cicero, Ill.

LOUIS RABSEL
moderno urejen salun
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS.
Telefon 1199

SLOVENCI
pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI.
Zavarujete se lahko za $1.00, $2.00 ali $3.00 dnevne bolniške podpore in za $150, $600, $1.000 ali $1.500 posmrtnine.
Pišite za pojasnila glede ustanovitve novih društev gl. tajniku **Johnu Verderbar, 2078 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.**

Boj za življenje.

V lekarnah

Cena $1.00

Boj za življenje, ostrejši vsak dan, je škodljiv, ako ne pogubonosen, mnogim ljudem, ki pojabijo nase, postanejo brebrižni in zanemarijo svoje telo in zdravje. Posledica takega življenja je, da je človek popolnoma izčrpan. Temu potem sledijo neredosti prebavljanja, duševna potrtost in fizična onemoglost. Človek v takem položaju si mora takoj pomagati in pravilno je, da brez odloga uživa

TRINERJEVO AMERIŠKO ZDRAVILNO GRENKO VINO.

To sredstvo spravi v pravi tir in gibanje prebavljalne organe, ki opešajo vsled prenapetega dela ali iz drugih razlogov, z rednim čiščenjem nečistoče iz droba; s tem

izboljša apetit,
regulira prebavnost,
prepreči zabasanost,
odpravi zapeko in
pokrepča telo.

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino regulira delo prebavljalnih organov. Uživajte to vino, kadar občutite

izgubo apetita,
slabost po jedi,
napenjanje črev,
smrad iz ust,
nečist jezik,
koliko in krče,
zapeko,
obledelost,
nervoznost
in telesno slabost.

To vino vam zagotovi pokrepčevalno spanje in moč, da lahko opravljate svoje delo vsak dan.

Stari ljudje bi morali imeti to zanesljivo sredstvo vedno v hiši za redno uživanje. Ženske, ki trpe na glavobolu in na drugih neprilikah, bi morale poskusiti Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino.

JOS. TRINER
izdelovalec,
1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

Proti revmatizmu, bolečinam v križu, neuralgiji, otečenim udom in otrplim zgibom se poslužite Trinerjevega linimenta. Mišice, oslabljene vsled dela, je treba drgniti s Trinerjevim linimentom.
Cena 25c in 50c v lekarnah. Po pošti 35c in 60c.